

Bij- en nascholing van JGZ-professionals in de uitvoering van Opvoedingsondersteuning

Een leven lang leren

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

Bij- en nascholing van JGZ-professionals in de uitvoering van Opvoedingsondersteuning

Een leven lang leren

Colofon

Titel

Bij- en nascholing van JGZ-professionals in de uitvoering van Opvoedingsondersteuning
Een leven lang leren

Auteurs

Natascha Hensen
Marga Beckers
Frans Pijpers

Een uitgave van

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ)
www.ncj.nl

Publicatiecode NCJ140A

© NCJ - Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Utrecht 2016

INHOUDSOPGAVE

1. SAMENVATTING	6
2. INLEIDING	7
2.1 Aanleiding	7
2.2 Vraagstelling en werkwijze	7
2.3 Definitie bij- en nascholing	8
3. ALGEMENE BIJ- EN NASCHOLING: ONDERZOEK ACTIZ & GGD GHOR	10
3.1 Methode	10
3.2 Resultaten	10
4. SPECIFIEKE BIJ- EN NASCHOLING: ONDERZOEK METHODIEKEN EN INTERVENTIES	12
4.1 Methode	12
5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	14
5.1 Conclusies	14
5.2 Aanbevelingen	16
6. DE KRACHT EN LIMITATIE VAN HET ONDERZOEK	21
REFERENTIES	22
BIJLAGEN	23
1. E-mail ActiZ en GGD GHOR	24
2. Aanvullende uitleg selectieprocedure en selectiecriteria	25
3. Overzicht interventies en selectiecriteria	28
4. E-mail methodieken en interventies	29
5. Beschrijving methodieken en interventies	30

1. SAMENVATTING

Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de opleiding 'Master Opvoedingsondersteuning' aan de Universiteit van Amsterdam. Binnen dit onderzoek staat de bij- en nascholing van JGZ-professionals, die opvoedingsondersteuning uitvoeren aan de hand van methodieken en interventies, centraal. Onderzocht is of delen van de bij- en nascholingen kunnen worden gecombineerd of geïntegreerd. De JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning is daarbij uitgangspunt. Hierin worden onder andere de zes basisvaardigheden^[1] beschreven waarbij continue bij- en nascholing zorgt voor verhoging van de persoonlijke effectiviteit van de JGZ-professional. Naast de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning hebben de koepelorganisaties ActiZ en GGD GHOR Nederland meer inzicht geboden in de huidige bij- en nascholing van de algemene basisvaardigheden van de JGZ-professional. In totaal zijn de bij- en nascholingen van twee methodieken^[2] en vijf interventies^[3] op vormgeving en inhoud met elkaar vergeleken.

Op basis van deze analyse zijn de volgende conclusies en aanbevelingen geformuleerd. Ten eerste lijkt de mogelijkheid voor integratie van een deel van de bij- en nascholingen te bestaan. Deze mogelijkheid ligt bij de bij- en nascholing van de zes basisvaardigheden. Het organiseren van een gezamenlijke bij- en nascholing wordt geadviseerd waarbij

een koppeling wordt gemaakt met het behalen van accreditatiepunten. Een combinatie van online leren en fysieke bijeenkomsten (blended learning) lijkt de meest effectieve werkvorm voor de gezamenlijke bij- en nascholing.

Ten tweede wordt aanbevolen om methodiek/interventie-specifieke bij- en nascholing te organiseren. Binnen deze bij- en nascholing staat de profilering van de methodiek of interventie zelf centraal.

Ten derde is het van belang dat de JGZ-professional continu kritisch naar zijn/haar eigen handelen blijft kijken. Het advies is om regelmatig een zelfreflectie moment te plannen. De zelfreflectie kan vormgegeven worden aan de hand van een competentieprofiel, een video-opname of een collegiale toetsing.

De aanbevelingen zijn een eerste stap in de richting van een optimaal bij- en nascholingsplan van JGZ-professionals die aan de hand van methodieken en interventies opvoedingsondersteuning uitvoeren. Verder onderzoek is gewenst naar de bij- en nascholingen van de overige methodieken en interventies, waarbij gezocht dient te worden naar inhoudelijke overeenkomsten. Ook is het hierbij belangrijk om meerdere informanten te raadplegen, die mogelijk nieuwe inzichten kunnen bieden.

1 Motiverende gespreksvoering, Vraaggericht werken, Oplossingsgericht werken, Dialooggerichte gespreksvoering, Video-interactiebegeleiding & Intercultureel werken

2 DMO-protocol/Samen Starten & GIZ-methodiek

3 K-VHT, Pedagogisch Adviseren, Triple P, Stevig Ouderschap & VoorZorg

2. INLEIDING

2.1 Aanleiding

Binnen de Jeugdgezondheidszorg is de laatste jaren veel aandacht voor de professionalisering. Professionalisering verwijst hierbij naar het proces waarin de professionals hun kennis, vaardigheden en houding verder ontwikkelen, ook wel deskundigheidsbevordering genoemd. Het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering van het werk staat centraal (Kwakman, 2003). JGZ-professionals verlenen vanuit twee wetten opvoedingsondersteuning aan kinderen, jongeren en hun ouders. Vanuit de Wet publieke gezondheid wordt het basispakket JGZ aangeboden. Vanuit het basispakket JGZ wordt informatie, voorlichting, advies, vaccinatie, screening, monitoring, signalering en lichte ondersteuning actief beschikbaar gesteld aan alle kinderen. De uitvoering van het basispakket ligt bij de artsen, verpleegkundigen en assistenten van de JGZ. Naast het basispakket bieden JGZ-professionals verschillende interventies aan, de zwaardere interventies meestal vanuit de Jeugdwet. Met invoering van de nieuwe Jeugdwet in 2015 zijn de organisaties binnen de JGZ die een aanbod aanbieden vanuit de jeugdwet verplicht te werken met geregistreerde professionals. Voor de artsen en verpleegkundigen zijn beroepscompetentieprofielen opgesteld waaraan de professionals dienen te voldoen. De competentieprofielen zijn verbonden aan de Wet BIG en stellen voor herregistratie eisen met betrekking tot de vakbekwaamheid en de permanente educatie van de JGZ-professionals. Continue bij- en nascholing speelt hierbij een belangrijke rol (Andersson Elffers Felix, 2015).

Naast de bij- en nascholingseisen voor de BIG-registratie, is het voor de effectieve uitvoering van methodieken en interventies van belang deel te nemen aan bij- en nascholingen op methodiek- en interventieniveau. Continue bij- en nascholing op methodieken en interventies is een belangrijk onderdeel van de implementatie en specifiek van belang voor de kwaliteitsborging. De continue bij- en nascholing van

JGZ-professionals is erg divers en complex, en neemt daarom relatief veel tijd in beslag. Daarnaast is het budget voor de bij- en nascholing beperkt (Stafleu van Loghum, 2014). Hier ligt de uitdaging. Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de bij- en nascholing van de JGZ-professionals zo effectief en efficiënt mogelijk plaatsvindt?

2.2. Vraagstelling en werkwijze

Doorgaans zijn JGZ-professionals getraind in de uitvoering van verschillende methodieken en interventies. Om de kwaliteit en het effect van elke methodiek en interventie hoog te houden, dient de professional voor verschillende methodieken en interventies bij- en nascholingen te volgen. Dit is een tijdrovend, maar belangrijk proces. In dit onderzoek wordt onderzocht of hier winst valt te behalen door delen van bij- en nascholingen mogelijk te combineren of te integreren. De volgende vraagstelling staat hierbij centraal:

'Kunnen onderdelen van de bij- en nascholing van methodieken en interventies uitgevoerd door de JGZ meer worden gecombineerd of geïntegreerd?'

In het kader van de masteropleiding Opvoedingsondersteuning aan de Universiteit van Amsterdam is ervoor gekozen om een selectie aan methodieken en interventies, gericht op preventie en lichte hulp, verder te onderzoeken. Aan de hand van de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning is een aantal selectiecriteria opgesteld waarmee de methodieken en interventies voor deelname aan dit onderzoek zijn geselecteerd.

De kwaliteit van de opvoedingsondersteuning

De kwaliteit van hulp, ondersteuning en zorg voor het kind, de jeugdige en de ouders wordt niet alleen bepaald door de kwaliteit van de aangeboden interventie (zie Figuur 1).

Figuur 1. De dimensies van kwaliteit

Er zijn in totaal vier dimensies die gezamenlijk de kwaliteit van de ondersteuning bepalen. Binnen elke dimensie bestaat de mogelijkheid om de kwaliteit van de ondersteuning te beïnvloeden. Ten eerste staat de cliënt, met zijn/haar behoeften en mogelijkheden centraal. De cliënt kan zijn/haar eigen kracht inzetten om zijn/haar doelen te bereiken (Andersson Elffers Felix, 2015).

Direct na de cliënt volgt de JGZ-professional. JGZ-professionals kunnen de kwaliteit van ondersteuning verhogen door te voldoen aan de eerder beschreven beroepscompetentie-profielen. Naast de eisen met betrekking tot herregistratie in het BIG-register, worden binnen de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning een zestal basisvaardigheden beschreven waarop de JGZ-professionals zich dient bij te scholen om de persoonlijke effectiviteit te versterken en de kwaliteit van ondersteuning te verhogen (Oudhof, de Wolff, de Ruiter, Kamphuis, L'Hoir, & Prinsen, 2013). Het gaat om de volgende zes basisvaardigheden:

1. Motiverende gespreksvoering
2. Vraaggericht werken
3. Oplossingsgericht werken
4. Video-interactiebegeleiding
5. Dialooggerichte consultvoering
6. Intercultureel werken.

Na de professionalisering van de JGZ-professionals volgt de derde dimensie, namelijk de methodieken en de interventies. Erkende methodieken en interventies houden hun kwaliteit hoog door middel van succesvolle implementatie. Zoals eerder beschreven speelt de bij- en nascholing van de professionals met betrekking tot de uitvoering van de methodieken en interventies een belangrijke rol bij deze implementatie (Andersson Elffers Felix, 2015). De hoogste dimensie is het niveau van de organisaties. Organisaties kunnen bepaalde randvoorwaarden stellen waaraan de JGZ-professionals moeten voldoen. Deze randvoorwaarden kunnen de kwaliteit van de ondersteuning beïnvloeden (Andersson Elffers Felix, 2015).

Binnen dit onderzoek staat de dimensie methodieken en interventies centraal en de manier waarop de bij- en nascholing kan bijdragen aan de kwaliteitsverhoging. Aangezien de deelname aan de bij- en nascholingen van groot belang is, wordt binnen dit onderzoek gestreefd naar een optimaal bij- en nascholingsplan voor JGZ-professionals op methodiek- en interventieniveau. Hiervoor worden de bij- en nascholingen van twee methodieken en zeven interventies onderzocht. Binnen het optimale bij- en nascholingsplan wordt ook aandacht besteed aan de eerder benoemde zes basisvaardigheden uit de JGZ-richtlijn Opvoedingsondersteuning, aangezien de bij- en nascholing van de JGZ-professional zelf ook de kwaliteit van de ondersteuning kan beïnvloeden. Voor informatie met betrekking tot de algemene bij- en nascholing van de JGZ-professional zijn de koepelorganisaties GGD GHOR en ActiZ benaderd. Vanuit de beschikbare informatie van de eigenaren van de methodieken en interventies en van de koepelorganisaties GGD GHOR en ActiZ wordt het optimale bij- en nascholingsplan vormgegeven in een rapportage aan de eigenaren van de methodieken en interventies. Aan de hand van deze rapportage kunnen de managers van de organisaties eventueel randvoorwaarden stellen met betrekking tot de bij- en nascholing van de JGZ-professionals werkzaam binnen de betreffende organisatie. Op deze manier kan met dit onderzoek ook vanuit de hoogste dimensie invloed uitgeoefend worden op de kwaliteit van de opvoedingsondersteuning.

2.3 Definitie bij- en nascholing

Binnen dit onderzoek wordt de volgende definitie van de bij- en nascholing gehanteerd:

'Opleidingen, cursussen en trainingen voor professionals om hun kennis en vaardigheden te onderhouden en aan te scherpen.' (Nederlands Jeugdinstituut, 2012)

Er wordt verder geen onderscheid gemaakt tussen bijscholing en nascholing, aangezien de termen in de praktijk ook veel door elkaar gebruikt worden.

3. ALGEMENE BIJ- EN NASCHOLING: ONDERZOEK ACTIZ & GGD GHOR

3.1 Methode

De informatie over de algemene bij- en nascholing van de JGZ-professionals die opvoedingsondersteuning bieden, is verworven via een online vragenlijst. Deze vragenlijst is gestuurd naar de koepelorganisaties ActiZ en GGD GHOR Nederland. In de vragenlijst stonden de volgende onderwerpen centraal: de zes basisvaardigheden zoals beschreven in de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning, overige bij- en nascholing op basisvaardigheden, de didactische aanpak van de bij- en nascholingen en de kwaliteitseisen van de bij- en nascholingen. De complete vragenlijst is in Bijlage 1 te vinden.

GGD GHOR Nederland kon helaas geen totaaloverzicht bieden met betrekking tot de bij- en nascholingen van de JGZ-professional/GGD-professional die opvoedingsondersteuning biedt. Het zicht op de praktijk van de bij- en nascholingen van de afzonderlijke GGD-instelling ontbreekt hen. Daarnaast geldt dat de bij- en nascholing per GGD-instelling verschillend wordt uitgevoerd.

ActiZ was wel in staat om een beschrijving te geven van de algemene bij- en nascholing van de JGZ-professional.

3.2 Resultaten

Definitie bij- en nascholing

Bijscholing:

In de bijscholing van JGZ-professionals gaat het om het scholen op onderwerpen waarvan de basis al bij de JGZ-professional aanwezig is, maar waar door ontwikkelingen, of nieuwe inzichten op basis van wetenschappelijk onderzoek, aanvullende inzichten of kennis is ontstaan, die je tot je moet nemen om geheel up to date te zijn.

Nascholing:

In de nascholing van JGZ-professionals ligt het accent meer op het verwerven van nieuwe vaardigheden of kennis over nieuwe onderwerpen.

Het onderscheid tussen de bij- en nascholing wordt door ActiZ echter als arbitrair gezien. Overkoepelend kan de bij- en nascholing gezien worden als alle scholing na het afronden van de opleiding/training.

Beide kunnen zowel intern door de organisatie worden georganiseerd of extern worden gevolgd. Binnen de bij- en nascholing is een deel toegesneden op de kennis, competenties en leerbehoefte van de betreffende medewerker en een deel is verplicht omdat het nieuwe kennis is voor allen.

De zes basisvaardigheden vanuit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning

De zes basisvaardigheden waarop de JGZ-professional bijgeschoold dient te worden om zijn effectiviteit hoog te houden, komen verschillend per JGZ-organisaties en per bijscholing aan bod. De basisvaardigheden 'motiverende gespreksvoering' en 'oplossingsgericht werken' worden door enkele organisaties al als scholingsonderwerp voor de gehele organisatie of voor alle verpleegkundigen vastgesteld.

De basisvaardigheden 'vraaggericht werken' en 'intercultureel werken' zijn minder actueel en worden daarom minder vaak in de algemene bij- en nascholingen van de JGZ-organisaties opgenomen.

De 'video-interactiebegeleiding' wordt alleen daar gegeven waar de gemeente deze dienst inkoopt.

De aandacht die besteed wordt aan 'dialogogerichte consultvoering' is per organisatie verschillend. Wel wordt dialooggericht werken gezien als de basis van de transformatie en het uitgangspunt voor eigen regie. Veel organisaties zijn met dit onderwerp bezig.

Naast de bij- en nascholing op de zes basisvaardigheden, dienen de JGZ-professionals zich altijd te verdiepen in de levensomstandigheden en leefwijze van de cliënt. Daarnaast vindt ActiZ het belangrijk dat de JGZ-professional aansluit bij waar de ouders mee bezig zijn, dat versterken, zonder veroordeling, en niet proberen de cliënten te veranderen, maar hen te ondersteunen in het zelf oplossen van hun problemen op hun eigen manier. Hierin komt duidelijk naar voren dat ActiZ het belangrijk vindt dat de JGZ-professionals aandacht hebben voor de empowerment van de ouders, wanneer deze hulp of ondersteuning nodig hebben.

De didactische aanpak van de bij- en nascholing van JGZ-professionals

De didactische aanpak van de bij- en nascholing is erg divers en afhankelijk van de JGZ-organisatie. De didactische aanpak kan variëren van scholing met docent, workshop met interactieve werkvorm (soms zelfs met acteurs), tot aan e-modules met verschillende onderwerpen.

De kwaliteitseisen voor de bij- en nascholing van JGZ-professionals

Het aantal bij- en nascholingen dat de JGZ-professional bijwoont per jaar en de omvang daarvan, wordt geheel aan de JGZ-professional overgelaten. Bij organisaties aangesloten bij ActiZ wordt 3% van de loonsom gereserveerd voor alle bij- en nascholing voor het totale personeelsbestand. Over de bij- en nascholing van de JGZ-professional kan door de staf van de organisatie worden beslist of door de professional zelf. Daarnaast is het ook mogelijk te werken met een Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP) en de bij- en nascholing hieraan te koppelen. De verschillen doen zich vooral voor in de vormgeving van de bij- en nascholingen. Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen kunnen binnen de JGZ accreditatiepunten behalen door middel van bij- en nascholingen. De accreditatie van de bij- en nascholingen van de artsen wordt gecoördineerd door het Accreditatiebureau Sociale Geneeskunde. Voor de jeugdverpleegkundigen verzorgt het kwaliteitsregister V&V de accreditatie. De jeugdartsen dienen elk jaar een vastgesteld aantal accreditatiepunten te behalen. Voor de jeugdverpleegkundigen geldt deze eis nog niet.

Naast de accreditatie dienen de jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen zich geregistreerd te hebben binnen het BIG-register. Voor BIG-herregistratie in dit register geldt één van de twee criteria:

1. De werkervaringseis (urennorm): in een periode van vijf jaar moet de jeugdarts/jeugdverpleegkundige 2080 uur werkzaam zijn als arts/verpleegkundige.
2. De scholingseis (wanneer de urennorm niet gehaald wordt): een scholingstraject kan gevolgd worden om in aanmerking te komen voor herregistratie.

4. SPECIFIEKE BIJ- EN NASCHOLING: ONDERZOEK METHODIEKEN EN INTERVENTIES

4.1 Methode

Allereerst is er een lijst opgesteld van alle interventies opgenomen in de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning. Vanuit deze lijst is een aantal interventies voor dit onderzoek geselecteerd aan de hand van vijf zelf opgestelde selectiecriteria. De criteria zijn op zo'n manier opgesteld dat de bij- en nascholing van de geselecteerde methodieken en interventies inspelen op een zo breed mogelijk scala aan kennis en vaardigheden, van belang voor de uitvoering van opvoedingsondersteuning binnen de JGZ. Aan de hand van deze criteria is geprobeerd om de interventies te selecteren waarbij verwacht wordt dat de JGZ-professional over veel verschillende kwaliteiten en competenties beschikt. Verwacht wordt dat de bij- en nascholingen aandacht besteden aan een divers repertoire aan kennis en vaardigheden, die van belang zijn voor effectieve opvoedingsondersteuning.

Criterium 1:

De interventie dient uitgevoerd te worden door de professionele opvoedingsondersteuners van de JGZ.

Criterium 2:

Er dient een bij- en nascholing beschikbaar te zijn voor de geselecteerde interventies. Indien deze bij- en nascholing niet aanwezig is, is de interventie niet van belang voor dit onderzoek.

Criterium 3:

De geselecteerde interventies dienen aanwezig te zijn in de Databank Effectieve Jeugdinterventies, Erkende interventies van het NJI.
<http://www.nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies>
Door dit criterium zijn de interventies minstens geregistreerd als *goed onderbouwd*.

Criterium 4:

De geselecteerde interventies dienen een overeenkomst te vertonen in de hulpvragen die centraal staan. Dit criterium maakt de kans op overeenstemming in inhoud van de bij- en nascholingen groter.

Binnen de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning zijn de vijf gebieden beschreven waarop de vragen van ouders zich het meest richten. In dit onderzoek is gekozen voor de interventies die zich richten op alle vijf de gebieden, omdat deze interventies de grootste groep ouders met een hulpvraag tegemoet te kunnen komen. Daarnaast wordt binnen deze interventies een breed scala aan kennis en vaardigheden van de JGZ-professional verwacht, waarbij bij- en nascholing van belang is. De vijf gebieden zijn:

1. Algemene ontwikkeling van het kind
2. Opvoeding en ouderschap in het algemeen
3. Omgaan met lastig, moeilijk of ongehoorzaam gedrag of gedragsproblemen bij het kind
4. Omgaan met emotionele problemen bij het kind
5. Grenzen stellen, corrigeren en straffen (Bron: JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning).

Criterium 5:

De geselecteerde interventies dienen een overeenkomst te vertonen in de doelstellingen die centraal staan binnen het programma van de interventie. De gekozen doelstellingen zijn opgesteld vanuit de visie die beschreven is in de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning en zijn de volgende:

- Empowerment (gericht op de ouders)
- Verbeteren van de interactie tussen ouder en kind
- Zelfreflectie door ouders
- Verbeteren van de communicatievaardigheden van de ouders.

Aan de hand van bovenstaande vijf criteria zijn de volgende interventies geselecteerd:

1. Gordon-cursus
2. K-VHT (Kortdurende Video-Hometraining)
3. Pedagogisch adviseren
4. Triple P (niveau 2 en 3)
5. VIPP-SD (Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting and Sensitive Discipline).

Bovenstaande interventies zijn universele interventies gericht op preventie (en eventueel lichte hulp) van probleemgedrag bij de kinderen.

Het NCJ is of wordt mogelijk betrokken bij een aantal interventies en methodieken (beheerfunctie of pilot). Daarom zijn, naast de vijf geselecteerde interventies, nog twee interventies en twee methodieken aan het onderzoek toegevoegd:

1. Samen Starten/DMOP (beheerfunctie)
2. GIZ (Gezamenlijk Inschatting Zorgbehoeften) (beoogde beheerfunctie)
3. Stevig Ouderschap (pilot Stevig Starten)
4. Voorzorg (beheerfunctie).

De interventies Stevig Ouderschap en VoorZorg richten zich niet op alle vijf de gebieden van opvoedingsondersteuning waar de ouders de meeste opvoedvragen hebben.

Meer toelichting over de opgestelde criteria en de selectieprocedure is te vinden in Bijlage 2. Een overzicht van alle interventies uit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning en de redenen van uitsluiting aan dit onderzoek is opgenomen in bijlage 3.

Na de selectie van de deelnemende methodieken en interventies is een vragenlijst opgesteld met in totaal tien vragen over de bij- en nascholing van de betreffende interventie (zie bijlage 4). Binnen de vragenlijst stonden de volgende onderwerpen centraal: de verschillende onderdelen van de bij- en nascholing, de verschillende onderwerpen die aan bod komen, de zes basisvaardigheden zoals beschreven in de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning, de didactische aanpak en de kwaliteitseisen van de bij- en nascholing. Voor informatie over de bij- en nascholing van de JGZ-professionals op methodiek- en interventieniveau zijn allereerst de eigenaren van de methodieken en interventies benaderd. Het eigendom van een interventie brengt namelijk de verantwoordelijkheid van ontwikkeling, implementatie en kwaliteitsbewaking met zich mee (Van Yperen & Bakker, 2008). De eigenaren hebben een mail ontvangen met daarin uitleg over het betreffende onderzoek en het verzoek om de vragen met betrekking tot de bij- en nascholing van de methodiek of interventie te beantwoorden. Voor de twee methodieken en vijf van de zeven interventies is het gelukt om voldoende informatie te verzamelen om een duidelijke beschrijving te maken van de betreffende bij- en nascholing. De Gordon-cursus en de VIPP-SD konden helaas niet deelnemen aan het onderzoek aangezien de verkregen informatie te beperkt was.

In bijlage 5 is de beschrijving opgenomen van de twee methodieken en de vijf interventies waarvan de bij- en nascholing is geanalyseerd. Daarnaast is aangegeven wat de inhoud is van de bij- en nascholing en in hoeverre aandacht wordt gegeven aan de zes basisvaardigheden uit de richtlijn opvoedingsondersteuning.

5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Op basis van de inventarisatie zijn conclusies en aanbevelingen geformuleerd voor de eigenaren van de verschillende methodieken en interventies met als doel de bij- en nascholing effectiever te laten verlopen.

5.1 Conclusies

Definitie

Uit navraag naar de definities van bijscholing en nascholing binnen de JGZ blijkt dat het onderscheid tussen beide slechts arbitrair is. Alleen binnen de methodiek SamenStarten/DMOP wordt de bijscholing anders gedefinieerd dan de nascholing. De bijscholing betreft de extra trainingen op verschillende onderwerpen of vaardigheden die ingezet worden bij de aanvang van het werken volgens het SamenStarten/DMOP. De nascholing betreft de scholing na afloop van de basistraining, waarbij met name aandacht is voor de borgingsintervisie, waarbij de professionals zichzelf door ontwikkelen. Aangezien bij de andere interventies geen onderscheid wordt gemaakt tussen de bijscholing en nascholing, wordt de inhoud als één geheel gezien. De definitie die voor de bij- en nascholing wordt aangehouden is: 'Bij- en nascholingen zijn alle extra scholingen en trainingen na het behalen van de basistraining ter uitvoering van de betreffende methodiek of interventie. Deze scholingen en trainingen hebben tot doel: het 'up to date' houden van de kennis en vaardigheden relevant voor het uitvoeren van de betreffende methodiek of interventie en het borgen van de kwaliteit van de betreffende methodiek of interventie.'

Het belang van de bij- en nascholing

Uit verscheidene uitspraken van de contactpersonen van de methodieken en interventies blijkt het belang van de bij- en nascholingen:

'De bij- en nascholing is een belangrijk instrument om de kwaliteit van de uitvoering te borgen.' *Samen Starten/DMOP.*

'Het aanbevolen ondersteuningstraject voor de professionals is bedoeld om de competenties van de gelicentieerde GIZ-uitvoerders op peil te houden en verder te ontwikkelen.' *GIZ-methodiek.*

'De bij- en nascholingen brengen inspirende uitwisselingen van kennis en ervaringen te weeg en hebben een belangrijke netwerkfunctie'. *K-VHT/Pedagogisch adviseren.*

'Het is weggegooid geld om professionals eenmaal te scholen in uitvoering van een interventie, en daarna niet meer bij te scholen.' *Pedagogisch adviseren.*

'Het welzijn van de cliënt staat voorop. Om verdere problemen bij de cliënt te voorkomen dient de uitvoering van de interventie altijd van hoge kwaliteit te zijn.' *Pedagogisch adviseren.*

'Bijscholing is noodzakelijk om de kennis en vaardigheden van de professionals aan te scherpen.' *Triple P.*

Samenvattend speelt de bij- en nascholing een belangrijke rol in de borging van de kwaliteit van uitvoering van de verschillende methodieken en interventies. De bij- en nascholingen vervullen hierbij verschillende functies, namelijk:

1. *Netwerkfunctie*: binnen de bij- en nascholing is ruimte voor het uitwisselen van ervaringen door de verschillende professionals. Deze functie heeft mede als doel om ervoor te zorgen dat de professionals niet in een bepaald werkpatroon vast blijven zitten.
2. *Deskundigheidsbevordering*: nieuwe kennis en vaardigheden worden tijdens de bij- en nascholing aangeleerd. Het gaat hierbij om thema's die relevant zijn voor de betreffende methodiek of interventie.
3. *Opfriscursus*: het gaat hierbij om het opfrissen van de belangrijkste uitgangspunten van de betreffende methodiek of interventie. De bij- en nascholing staat erbij stil of de professional de methodiek of interventie uitvoert zoals deze bedoeld is.
4. *Kwaliteit-verhogende functie*: door middel van zelfreflectie verkrijgen professionals inzicht in het eigen handelen en mogelijke verbeterpunten.
5. *Profilering van de interventie*: als laatst is binnen de bij- en nascholing aandacht voor de profilering van de methodiek of interventie zelf. Vooral na de transitie is het voor de methodieken en interventies belangrijk om zichzelf goed te profileren. De professionals spelen hierbij een belangrijke rol.

Bij- en nascholing: verplicht of niet?

Ondanks het belang van bij- en nascholing van professionals op de methodieken en interventies, wonen niet alle professionals bij- en nascholingen bij. Pedagogisch Adviseren geeft aan dat bij- en nascholingen tegenwoordig soms niet of zelden worden bijgewoond. Een belangrijke factor die hierbij een rol speelt, is het (niet) verplichte karakter van de bij- en nascholingen. Niet alle professionals hebben de motivatie om hun kennis en vaardigheden te blijven bijscholen, wanneer dit niet verplicht is.

Het verplichte karakter komt bij vijf^[4] van de zeven methodieken/interventies voor (71.4%).

Bij Pedagogisch Adviseren en Triple P ontbreekt het verplichte karakter van de bij- en nascholing. Pedagogisch Adviseren organiseert platformbijeenkomsten over relevante thema's en daarnaast intervisiebijeenkomsten. De platformbijeenkomsten worden redelijk bezocht door de professionals, het advies van drie platformbijeenkomsten per jaar wordt echter zelden gehaald. De intervisiebijeenkomsten worden om verscheidene redenen vaak door de professionals overgeslagen (geen tijd/te duur). Binnen Triple P zijn verscheidene bij- en nascholingen opgenomen in de Databank Na- en Bijscholing van het NJI, waarbij professionals accreditatiepunten kunnen behalen door deze bij- en nascholingen te volgen. Het aanbod van bij- en nascholingen van Triple P is erg divers en uitgebreid. De keuze om een bij- en nascholing bij te wonen, ligt bij de professionals zelf. De organisatie is momenteel bezig om enige houvast te creëren zodat de professionals Triple P blijven uitvoeren zoals zij geleerd hebben. Het programmagetrouw uitvoeren staat bij Triple P hoog in het vaandel. De vijf methodieken/interventies waarbij de bij- en nascholing wel verplicht is, hebben de koppeling gemaakt met het eventueel verliezen van de licentie wanneer JGZ-professionals niet deelnemen aan de bij- en nascholingen.

De inhoud van de bij- en nascholing van de JGZ-professional

De onderstaande vier onderwerpen zijn binnen de bij- en nascholing van alle methodieken en interventies in meer of mindere mate aanwezig:

1. *Empowerment*: het versterken van de eigen kracht van de cliënt. Het betreft kennis over de inhoud van empowerment en vaardigheden met betrekking tot de manier waarop de professional de cliënt kan aanmoedigen hun eigen kracht te gebruiken om de gewenste doelen te bereiken.
2. *Interactie tussen ouder en kind*: de professionals krijgen informatie over de interactie tussen ouder en kind en de mogelijke invloed van deze interactie op de ontwikkeling van het kind. Daarnaast wordt geoefend met het observeren van de ouder-kind interacties en

4 DMO-protocol Samen Starten, GIZ-methodiek, K-VHT, Stevig Ouderschap, VoorZorg

de vaardigheden die de professional nodig heeft om de interactie tussen ouder en kind te verbeteren.

3. *Zelfreflectie door ouders*: de professionals krijgen informatie over de manier waarop zij de ouders kunnen aanmoedigen om inzicht te krijgen in hun gedrag en om het gedrag te veranderen.
4. *Communicatievaardigheden*: de professionals oefenen met hun communicatievaardigheden, waarbij aandacht is voor de manier waarop professionals de cliënten benaderen. Het oefenen met de communicatievaardigheden komt binnen de verschillende interventies in verschillende didactische werkvormen aan bod. Daarnaast krijgen de professionals meer informatie over de communicatievaardigheden die van belang zijn voor het effectief uitvoeren van de interventie.

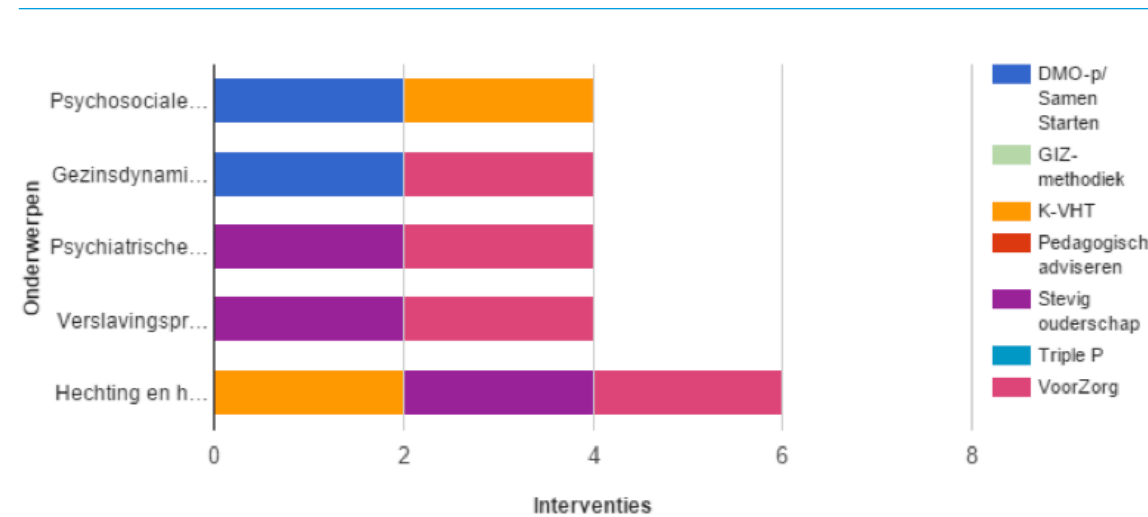
Naast de bovenstaande vier onderwerpen is op basis van de beschikbare informatie over de inhoud van de bij- en nascholing gezocht naar verdere inhoudelijke overlappings tussen de methodieken en interventies.

Gebleken is dat binnen alle interventies aandacht is voor het toepassen van de interventie zoals in de basistraining geleerd is. Daarnaast is een diversiteit aan onderwerpen teruggevonden binnen de bij- en nascholingen. De onderwerpen die binnen twee of meer methodieken/interventies terug zijn gevonden, worden hieronder beschreven:

1. **De psychosociale ontwikkeling van het kind** (*SamenStarten/DMOP; K-VHT*)
2. **Gezinsdynamiek in een gezin met problemen** (*SamenStarten/DMOP; VoorZorg*)
3. **Psychiatrische problemen bij de ouder** (*Stevig Ouderschap; VoorZorg*)
4. **Verslavingsproblemen bij de ouder** (*Stevig Ouderschap; VoorZorg*)
5. **Hechting en hechtingsproblemen** (*K-VHT; Stevig Ouderschap; VoorZorg*)

(Zie Tabel 1)

Tabel 1. Inhoud bij- en nascholingen: overlappende onderwerpen

De grootste overlap in onderwerpen lijkt te bestaan tussen de interventies Stevig Ouderschap en VoorZorg. Beide interventies besteden in de bij- en nascholingen aandacht aan psychiatrische problemen bij de ouders, verslavingsproblemen bij ouders en hechting/hechtingsproblemen. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat beide interventies de onderwerpen anders benaderen binnen de bij- en nascholing. Het handelen volgens de uitgangspunten van de interventies staat centraal bij de bespreking van onderwerpen als psychiatrische problemen, verslaving en hechting.

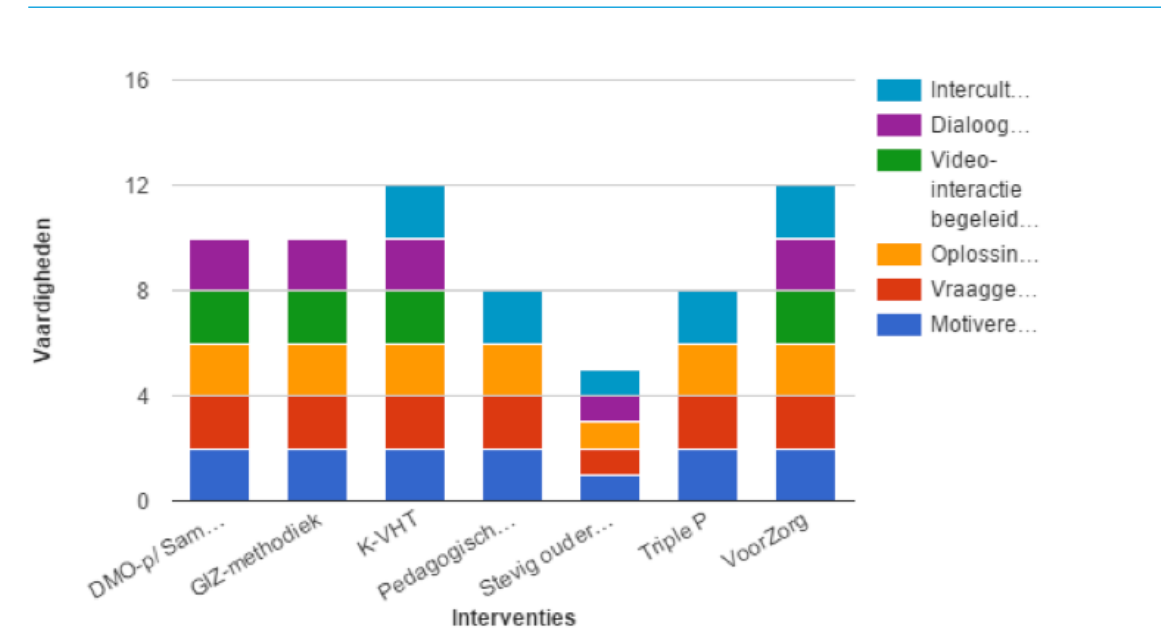
De zes basisvaardigheden van de JGZ-professional

Zoals al eerder beschreven, is bij- en nascholing op de volgende zes basisvaardigheden van belang om de persoonlijke effectiviteit van de JGZ-professionals te versterken:

1. Motiverende gespreksvoering
2. Vraaggericht werken
3. Oplossingsgericht werken
4. Video-interactiebegeleiding
5. Dialoogerichte consultvoering
6. Intercultureel werken.

Hieronder is in Tabel 2 aan de hand van een staafdiagram weergegeven in hoeverre de methodieken/interventies binnen hun bij- en nascholing aandacht besteden aan de zes basisvaardigheden.

Tabel 2. Bij- en nascholing per interventie: aandacht voor de zes basisvaardigheden

De interventies K-VHT en Voorzorg besteden binnen de bij- en nascholing aandacht aan alle basisvaardigheden. De methodieken SamenStarten/DMOP en GIZ besteden binnen de bij- en nascholing aandacht aan vijf van de zes basisvaardigheden. Alleen het intercultureel werken ontbreekt bij de methodieken. Dit is echter te verklaren doordat intercultureel werken een vaardigheid is dat niet heel recent

meer is. In de methodieken zijn de basisprincipes van intercultureel werken verwerkt in het bieden van ondersteuning op maat. In de communicatie wordt namelijk rekening gehouden met onder andere de achtergrond en het opleidingsniveau van de cliënt.

De bij- en nascholingen van Pedagogisch Adviseren en Triple P besteden aandacht aan vier van de zes basisvaardigheden. Er is geen

aandacht voor dialooggericht werken en voor video-interactiebegeleiding. Het ontbreken van aandacht voor deze laatste vaardigheid kan verklaard worden door het feit dat binnen de interventie geen gebruik gemaakt wordt van het bespreken van videomateriaal met de cliënten.

Binnen de interventie Stevig Ouderschap worden vijf van de zes vaardigheden kort aangehaald door informatie te geven over hoe deze vaardigheden toegepast kunnen worden binnen de uitvoering van de interventie. Er wordt vanuit gegaan dat de basiskennis op deze vaardigheden al aanwezig is. Er is geen aandacht voor de video-interactiebegeleiding. Het is opvallend dat de methodieken/interventies met een verplicht karakter^[5], met uitzondering van Stevig Ouderschap, meer aandacht besteden aan de zes basisvaardigheden, dan de interventies zonder verplicht karakter^[6].

Andersom gezien, wordt binnen de bij- en nascholingen van de interventies de meeste aandacht besteed aan motiverende gespreksvoering, gevolgd door vraaggericht en oplossingsgericht werken. Vijf van de zeven methodieken/interventies besteden aandacht aan video-interactiebegeleiding. De minste aandacht wordt besteed aan dialooggericht en intercultureel werken.

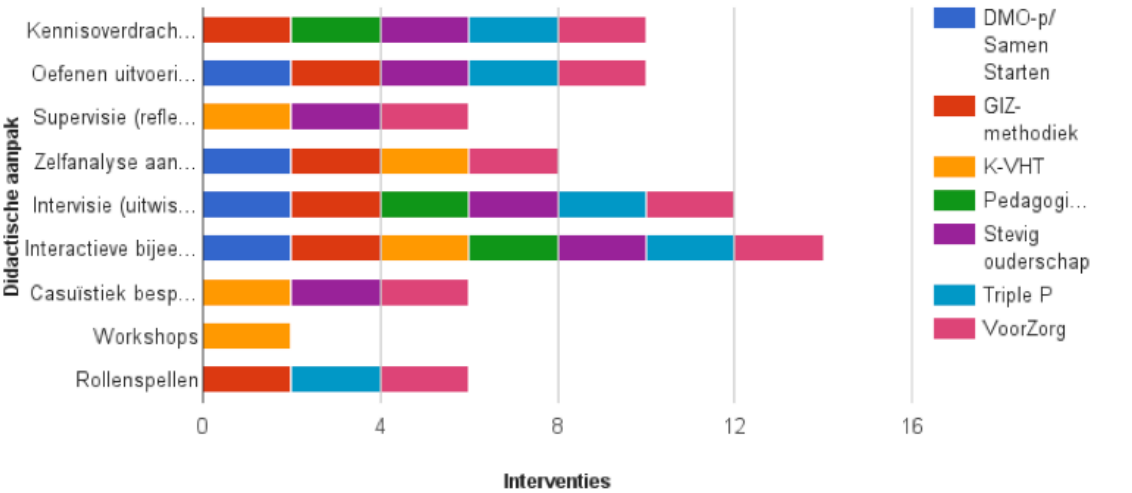
De didactische aanpak

Naast overeenkomsten met betrekking tot de inhoud van bij- en nascholingen, is het van belang om de didactische aanpak van de bij- en nascholingen te onderzoeken. Empirisch onderzoek naar de effectiviteit van didactische werkvormen, toont aan dat de werkvormen in effectiviteit kunnen verschillen van consistent effectief tot aan weinig tot niet effectief. Zo

wordt een interactieve educatiebijeenkomst als consistent effectief gezien voor succesvolle implementatie van methodieken en interventies. Het passief aanbieden van educatieve middelen of didactische educatieve bijeenkomsten waarbij geen actieve houding van de professionals wordt vereist (zoals het bezoeken van een congres), lijken weinig tot geen effect te hebben voor de kwaliteitsborging van de methodieken en interventies. Over het algemeen geldt dat meer interactie in educatieve bijeenkomsten zorgt voor meer effect (Bero et. al., 1998; Gezondheidsraad, 2000; Hulscher, Wensing & Grol, 2000; Van Yperen, 2003). Daarnaast blijkt uit onderzoek dat de zogenaamde ‘multifaceted’ strategieën effectiever zijn binnen de implementatie van methodieken en interventies. Bij deze strategieën wordt gebruik gemaakt van meerdere didactische werkvormen (Bero et. al., 1998). Een andere effectieve werkvorm om professionals bij- en na te scholen is het ‘blended learning’. Hierbij wordt zelfstudie via een online leeromgeving afgewisseld met fysieke groepsbijeenkomsten. Een voordeel van deze werkvorm is dat de deelnemers zich op actieve wijze thuis of op het werk voorbereiden op de door hem of haar gewenste tijdstippen en op eigen tempo (Goodyear, 2005).

Zoals de contactpersonen van ActiZ al hadden voorspeld, is de didactische aanpak van de bij- en nascholingen erg divers en afhankelijk van de JGZ-organisatie. Binnen de methodieken en interventies verschilt de didactische aanpak van kennisoverdracht aan de hand van een presentatie tot een intervisiebijeenkomst met inbreng van eigen gemaakt videomateriaal (zie Tabel 3).

Tabel 3. Toepassing van de didactische werkvormen

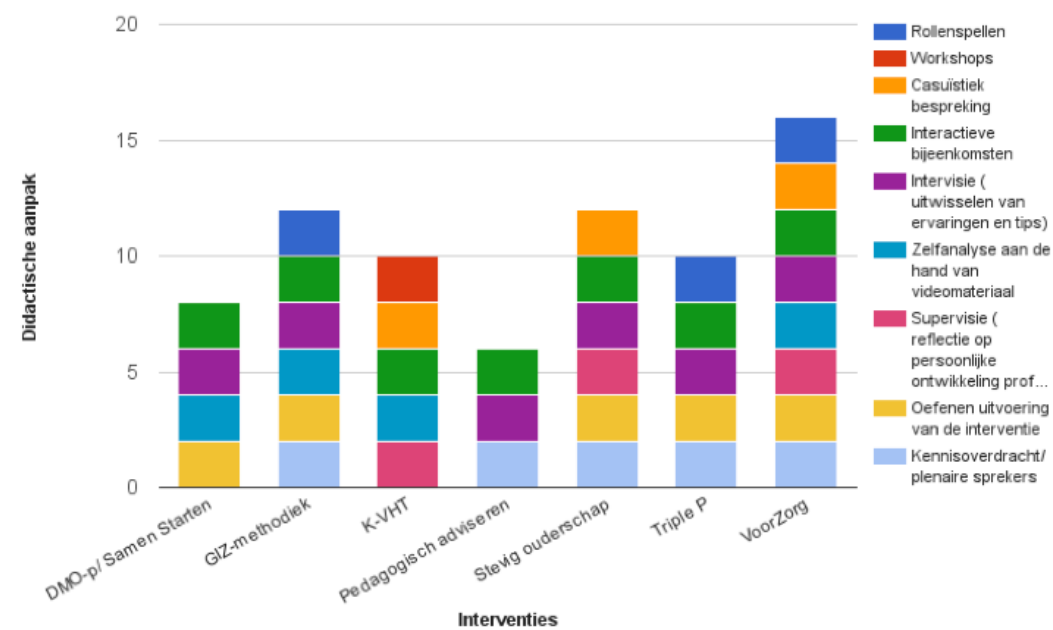
De didactische werkvormen die het meest toegepast worden binnen de bij- en nascholing van de methodieken/interventies zijn:

1. Interactieve bijeenkomsten: de professionals participeren actief in deze bijeenkomsten. De interactieve bijeenkomsten zijn bij veel interventies gekoppeld aan de plenaire bijeenkomsten waarbij de professionals verder discussiëren over het onderwerp van de presentatie.
2. Intervisie: bij deze bijeenkomsten staan de verschillende gezichtspunten van de professionals centraal. Ervaringen en tips worden uitgewisseld. (Binnen de interventie Stevig Ouderschap valt de casuïstiekbespreking ook binnen de intervisiebijeenkomst).
3. Kennisoverdracht door middel van plenaire bijeenkomsten: het gaat hierbij om een presentatie van een deskundige op een relevant onderwerp voor de betreffende methodiek/interventie.
4. Oefenen met de uitvoering van de interventie zoals deze bedoeld is.

5 DMO-protocol Samen Starten, GIZ-methodiek, K-VHT, Stevig Ouderschap, VoorZorg

6 Pedagogisch Adviseren & Triple P

Tabel 4. Didactische aanpakken per methodiek en interventie

Tabel 4 toont aan dat de methodieken en interventies gebruik maken van veel verschillende didactische werkvormen binnen de bij- en nascholing. Zoals eerder aangegeven draagt het gebruik van meerdere werkvormen bij aan de effectiviteit van de bij- en nascholing. Een nadeel van meerdere didactische werkvormen is de tijdsinvestering die de JGZ-professional moet doen wanneer de verschillende didactische werkvormen in verschillende bijeenkomsten plaatsvinden. Het is een uitdaging om het aantal fysieke bijeenkomsten te beperken, maar tegelijk de benodigde bij- en nascholing aan te bieden.

5.2. Aanbevelingen

Dit onderzoek heeft de mogelijkheden met betrekking tot het effectiever en efficiënter vormgeven van de bij- en nascholing van de JGZ-professional opvoedingsondersteuning onderzocht. De volgende vraagstelling stond hierbij centraal:

'Kunnen onderdelen van de bij- en nascholing van methodieken en interventies, uitgevoerd door de JGZ, meer worden gecombineerd of geïntegreerd?'

Aan de hand van de beschikbare informatie over de bij- en nascholingen van de geselecteerde methodieken en interventies, lijkt de mogelijkheid voor integratie van een deel van de bij- en nascholingen te bestaan.

De zes basisvaardigheden

Aanbevolen wordt om een gezamenlijke bij- en nascholing te organiseren met betrekking tot de zes basisvaardigheden motiverende gespreksvoering, vraaggericht werken, oplossingsgericht werken, video-interactiebegeleiding, dialooggericht werken en intercultureel werken. Aangezien binnen dit onderzoek meerdere eigenaren aangeven dat het getraind zijn in één of meerdere basisvaardigheden bijdraagt aan het makkelijker en effectiever uitvoeren van de methodieken/interventies, is het van belang voldoende aandacht aan deze vaardigheden te besteden. Aanbevolen wordt dat elke JGZ-professional eens per drie jaar bij- en naschoold wordt in de zes basisvaardigheden uit de richtlijn opvoedondersteuning. De JGZ-professionals dragen de verantwoordelijkheid om zich binnen de vastgestelde periode bij- en

na te scholen op de zes vaardigheden. De JGZ-professional kan zelf de indeling van de bij- en nascholing bepalen. Zo is het mogelijk om in een half jaar de bij- en nascholing te volgen voor alle zes de vaardigheden of elk half jaar een vaardigheid in te plannen.

Door de bij- en nascholingen te koppelen aan accreditatiepunten voor jeugdverpleegkundigen en jeugdartsen wordt de deelname aan de bij- en nascholingen aangemoedigd. Volgens het huidige beleid dienen de artsen binnen de JGZ al een vastgesteld aantal accreditatiepunten te behalen per jaar. Het is waarschijnlijk dat dit systeem in de toekomst ook voor de JGZ-verpleegkundigen wordt ingevoerd. Daarnaast kunnen de eigenaren van de methodieken en interventies de overweging maken om de bij- en nascholing in de zes basisvaardigheden verplicht te stellen, waarbij een koppeling gemaakt kan worden met het eventueel verliezen van de licentie om de methodiek of interventie uit te voeren.

Met betrekking tot de didactische vorm wordt voorgesteld om gebruik te maken van blended learning. Hierbij wordt de combinatie gemaakt tussen online leren en het face-to-face leren. JGZ-professionals bereiden zich op actieve wijze voor op de fysieke bijeenkomst (Goodyear, 2005). Het voordeel hiervan is dat de JGZ-professionals zich op locatie en tijdstip naar keuze kunnen voorbereiden. De actieve houding in de voorbereiding wordt bevorderd door gebruik te maken van een casus met een daarop volgende bijeenkomst. Als opdracht is het bijvoorbeeld mogelijk dat de JGZ-professional een video-opname van zichzelf maakt waarbij hij/zij in de werksituatie één of meerdere basisvaardigheden toepast. Deze video-opname wordt dan in de fysieke bijeenkomst besproken met de mede-professionals binnen de JGZ opvoedingsondersteuning. Door de bij- en nascholing van de zes basisvaardigheden op deze manier te organiseren, zullen alle JGZ-professionals eens per drie jaar bijgeschoold zijn op de zes basisvaardigheden. Met name JGZ-professionals die een interventie uitvoeren zonder verplichte bij- en nascholing kunnen hiervan profiteren. JGZ-professionals

die meerdere methodieken of interventies uitvoeren zullen niet dubbel geschoold worden op de zes basisvaardigheden. Daarnaast krijgen professionals de regie in handen om de bij- en nascholing voor te bereiden en te plannen.

Methodiek/interventie specifieke bij- en nascholing

Naast de gezamenlijke bij- en nascholing wordt aanbevolen om een methodiek/interventie-specifieke bij- en nascholing te organiseren. Het belangrijkste onderwerp binnen deze bij- en nascholing is de profilering van de methodiek of interventies zelf. Er wordt aandacht besteed aan het feit of de interventies nog uitgevoerd worden zoals geleerd is. Verder komen de methodiek/interventie-specifieke onderwerpen aan bod die binnen de bij- en nascholing van belang zijn.

De verantwoordelijkheid voor deelname aan deze bij- en nascholing ligt zowel bij de organisatie als bij de professional zelf. De motivatie om de uitvoering van de betreffende methodiek of interventie hoog te houden, speelt hierbij een belangrijke rol. Wanneer deze motivatie aanwezig is, zal de opkomst binnen de specifieke bij- en nascholing hoog zijn. De keuze met betrekking tot de didactische werkvorm van de methodiek/interventie-specifieke bij- en nascholing ligt bij de eigenaar van de methodiek/interventie zelf. Wel wordt geadviseerd om veel interactie in de bij- en nascholing op te nemen. Dit motiveert de professionals om kritisch na te denken over hun eigen kennis en vaardigheden.

Zelfreflectie van de JGZ-professional

Naast de bovenstaande twee bij- en nascholingen zijn er natuurlijk ook bij- en nascholingen over andere onderwerpen. Daarnaast is het van belang dat de JGZ-professional continu kritisch naar zijn/haar eigen handelen blijft kijken en daarvoor regelmatig een zelfreflectie moment te plannen. Daarbij kan bijvoorbeeld één van de volgende vormen worden gebruikt: Ten eerste is het mogelijk om een zelfreflectie-instrument op te stellen per methodiek of interventie. Aan de hand van dit zelfreflectie-

instrument kunnen de kennis en vaardigheden van de professional vergeleken worden met de benodigde kennis en vaardigheden voor het effectief uitvoeren van de betreffende methodiek of interventie. De methodiek GIZ en de interventie VoorZorg werken al met deze zelfreflectie-instrumenten.

Een tweede mogelijkheid is om de zelfreflectie vorm te geven aan de hand van een video-opname of een intercollegiale toetsing. Het doel hierbij is om in overleg met een collega tot nieuwe inzichten te komen in de manier waarop de methodiek of interventie wordt uitgevoerd. Er zal extra gelet moeten worden op het feit of de interventie nog uitgevoerd wordt zoals geleerd.

Uit de zelfreflectie blijkt of er extra bij- en nascholing nodig is voor de JGZ-professional om de methodiek of interventie effectief te kunnen uitvoeren. Op basis van deze informatie kan een Persoonlijk Ontwikkel Plan opgesteld worden. Binnen dit plan kan ook aandacht worden besteed aan de behoefte van de JGZ-professional op het gebied van bij- en nascholing van de persoonlijke kennis en vaardigheden.

Verder onderzoek naar de inhoudelijke overeenkomsten

Uit dit onderzoek blijkt dat de methodieken en interventies overeenkomsten hebben op inhoudelijke onderwerpen. De onderzochte methodieken en interventies besteden binnen hun bij- en nascholingen allemaal aandacht aan de volgende vier onderwerpen: de empowerment van de cliënt, de interactie tussen ouder en kind, de zelfreflectie door de ouder en de communicatievaardigheden van de ouder. De overeenkomsten in uitgangspunten van deze vier onderwerpen zijn echter niet 1 op 1 vertaald in de bij- en nascholingen van de methodieken en interventies. De zelfreflectie door de ouder wordt binnen de bij- en nascholing van de GIZ-methodiek bijvoorbeeld besproken aan de hand van de CAF-driehoek of de GOM-matrix. Binnen de K-VHT wordt voor zelfreflectie van de ouder gebruik gemaakt van video-materiaal waardoor binnen deze bij- en nascholing meer aandacht is voor het bespreken

van de video met de ouders.

De vier onderwerpen in de bij- en nascholing worden verschillend benaderd per methodiek en interventie. Daardoor is het met de informatie die beschikbaar is vanuit dit onderzoek niet mogelijk een gezamenlijke bij- en nascholing in deze vier onderwerpen te adviseren. Daarom wordt onderzoek aanbevolen naar de manier waarop de vier onderwerpen binnen de verschillende bij- en nascholingen worden behandeld. Als daarbij wordt gezocht naar een hoger abstractieniveau waarop de vier onderwerpen in de bij- en nascholingen overeen komen, bestaat waarschijnlijk de mogelijkheid om een gezamenlijke bij- en nascholing te organiseren voor de geselecteerde methodieken en interventies.

De aanbevelingen in de praktijk

Als de aanbevelingen worden opgevolgd, dan heeft dat een aantal voordelen ten opzichte van de huidige vormgeving van de bij- en nascholingen van de methodieken en interventies. Ten eerste zijn dan alle JGZ-professionals, die de methodieken en interventies uitvoeren, getraind in de zes basisvaardigheden. Hierdoor zal de efficiency en de persoonlijke effectiviteit worden verhoogd. De interventies die tot nu toe nog geen voorwaarden hebben gesteld ten aanzien van de bij- en nascholing kunnen hierbij aansluiten en daar voordeel uit halen. Ten tweede is er geen dubbele scholing op deze vaardigheden voor de JGZ-professionals die meerdere methodieken of interventies uitvoeren. Ten derde wordt gebruik gemaakt van didactisch effectieve werkvormen waarbij de JGZ-professional zelf meer vrijheid heeft qua tijdsindeling en keuze heeft in het leer-tempo. Ten slotte kan binnen de methodiek/interventie-specifieke bij- en nascholing alle aandacht worden geschonken aan profilering van de betreffende interventie of methodiek. Aangezien de zes basisvaardigheden apart bij- en nageschoold worden, is er sprake van tijdswinst binnen de methodiek/interventie-specifieke bij- en nascholing.

6. DE KRACHT EN LIMITATIE VAN HET ONDERZOEK

Dit onderzoek kent een aantal limitaties. Ten eerste is de informatie over de inhoud en vormgeving van de huidige bij- en nascholingen geworven via de eigenaren van de methodieken en interventies. Het kan zijn dat bij het beantwoorden van de vragenlijst de belangen van de eigenaren een rol hebben gespeeld. Om de bij- en nascholingen zo objectief mogelijk te kunnen beschrijven is het voor vervolgonderzoek aan te raden om ook andere informatiebronnen te raadplegen, zoals de deelnemers van de bij- en nascholingen. Deze informanten kunnen mogelijk nieuwe inzichten bieden in de overeenkomsten tussen de verschillende bij- en nascholingen van de methodieken en interventies.

Ten tweede kan vervolgonderzoek naar effectieve didactische werkvormen nuttig zijn. Hierbij kan worden onderzocht of de zes basisvaardigheden allemaal een eigen didactische werkvorm vereisen om de meeste effectieve bij- en nascholing te kunnen bieden. Of dat één effectieve werkvorm geschikt is voor alle zes de basisvaardigheden.

Ten derde kan het waardevol zijn om van de twee afgevallen interventies, Gordon-cursus en VIPP-SD, de benodigde informatie te verzamelen met betrekking tot de bij- en nascholing. Alleen wanneer deze informatie beschikbaar is, kan geconcludeerd worden of de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek ook voor deze interventies van toepassing zijn.

Ondanks deze limitaties staat het onderzoek in zijn kracht. Met dit onderzoek is de eerste stap gezet naar een optimaal bij- en nascholingsplan voor de methodieken en interventies opvoedingsondersteuning. De beschrijvingen van de bij- en nascholingen bieden inzicht in de huidige stand van zaken. De vergelijking van de bij- en nascholingen biedt inzichten voor eventuele combinaties. De aanbevelingen van dit onderzoek bieden praktische voordelen en spelen in op de verschillende dimensies van kwaliteitsbeïnvloeding van de opvoedingsondersteuning.

De aanbevelingen zijn gericht aan de eigenaren van de interventies en eventueel aan de managers van de organisaties die de betreffende methodieken en interventies uitvoeren. Deze groep kan namelijk voorwaarden stellen aan de uitvoering van de methodieken en interventies, zoals bijvoorbeeld een verplichte bij- en nascholing. De aanbevelingen dragen ook bij aan de kwaliteitsborging van de methodieken en interventies. Het onderdeel 'zelfreflectie van de JGZ-professional' zorgt voor het op peil houden van kennis en vaardigheden van JGZ-professionals. Uiteindelijk zullen JGZ-professionals continu beschikken over de meest recente kennis en vaardigheden, waardoor de cliënt optimaal in zijn kracht kan worden gezet.

REFERENTIES

Andersson Elffers Felix (2015). *Professionalisering- een oriëntatie voor gemeenten*.

Verkregen van: <http://www.voordejeugd.nl/stelselwijziging/professionalisering-jeugdzorg>

Bero, L.A., Grilli, R., Grimshaw, J.M., Harvey, E., Oxman, A.D., & Thomsom, M.A. (1998). Closing the gap between research and practice: an overview of systematic reviews of interventions to promote the implementation of research findings. *British Medical Journal*, 317, 465-468.

Collectieve Arbeidsovereenkomst voor de Verpleeg-, Verzorgingshuizen en Thuiszorg, Kraam- en Jeugdgezondheidszorg (2014 - 2016). Verkregen van: <http://werkenbijsensire.nl/wp-content/uploads/2015/03/CAO-VVT-2014-2016.pdf>

Elling, M.W., & Van Yperen, T.A. van, (2006). *Databank Effectieve Jeugdinterventies: beschrijving 'Zelfcontrole'*. Utrecht: NIZW.

Gezondheidsraad (2000). *Van implementeren naar leren; Het belang van tweerichtingsverkeer tussen praktijk en wetenschap in de gezondheidszorg*. Den Haag: Gezondheidsraad.

Goodyear, P. (2005). *Emergence of a networked learning community: personal reflections on the transformation of education*. In G. Kearsley (Ed.), *Online Learning* (pp. 112-126). Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.

Hulscher, M., Wensing, M., & Grol, R. (2000). *Effectieve implementatie: Theorieën en strategieën*. Nijmegen: Zorgonderzoek Nederland/ WOK Research Universiteit Nijmegen en Universiteit Maastricht.

Kooijman, K. (2006). *Databank Effectieve Jeugdinterventies: beschrijving 'OKé - Ouder- en Kindzorg Extra'*. Leiden: Leids Universitair Medisch Centrum.

Kwakman, K. (2003). *'Anders leren, beter werken'*. Lectorale rede Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Nederlands Jeugdinstituut. *Databank Na- en Bijscholing. Hét scholingsoverzicht in de jeugdsector*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Oudhof, M., de Wolff, M. S., de Ruiter, M., Kamphuis, M., L'Hoir, M., & Prinsen, B. (2013). *JGZ-richtlijn. Opvoedingsondersteuning. Voor hulp bij opvoedingsvragen en lichte opvoedproblemen*. Verkregen op 09-02-2015, van: <https://www.ncj.nl/programmaliijn-kennis/richtlijnen/jgzrichtlijnenwebsite/details-richtlijn/>

Stafleu van Loghum., B. (2014). Hele jeugdsector krijgt meer kwaliteit. *Jeugd en Co*, 8(6), 30-31. doi: 10.1007/s12449-014-114-4

Yperen, T. van (2003). *Gaandeweg. Werken aan de effectiviteit van de jeugdzorg*. Utrecht: Universiteit Utrecht/ NIZW.

Yperen, T. van & Bakker, K. (2008). *Ontwikkeling en borging jeugdinterventies*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 E-MAIL ACTIZ EN GGD GHOR

Binnen de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning is een aantal aanbevelingen met betrekking tot de bij- en nascholing van JGZ-professionals beschreven. Zo zou de persoonlijke effectiviteit van de JGZ-professional worden verbeterd door bijscholing in de volgende zes basisvaardigheden: motiverende gespreksvoering, vraaggericht werken, oplossingsgericht werken, video-interactiebegeleiding, dialooggerichte consultvoering en intercultureel werken.

Voor de volledigheid van het onderzoek ontbreekt informatie over de bij- en nascholing van de JGZ-professional. Wij hopen dat u als koepelorganisatie ons een beeld kunt geven over de manier waarop de JGZ-organisaties omgaan met bij- en nascholing van deze zes vaardigheden. Om relevante informatie te verkrijgen verzoek ik u de onderstaande vragen te beantwoorden:

1. Wat is uw definitie van bij- en nascholing (m.b.t. de JGZ-professionals)?
2. Welke van de bovengenoemde zes basisvaardigheden komen binnen de bij- en nascholing van de JGZ-professionals aan bod?
3. Zijn er andere basisvaardigheden binnen de opvoedingsondersteuning die aan bod komen?
4. Hoe ziet de didactische aanpak van de bij- en nascholing van de JGZ-professionals eruit?
5. Welke kwaliteitseisen voor de bij- en nascholing van de JGZ-professionals worden gehanteerd? Denk hierbij aan het aantal bij- en nascholing per jaar en de omvang van de bij- en nascholing.

BIJLAGE 2 AANVULLENDE UITLEG SELECTIEPROCEDURE EN SELECTIECRITERIA

Het vaststellen van de interventies voor het onderzoek naar bij- en nascholing van JGZ-professionals.

De interventies zijn verkregen uit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning.

Tabel 2, aangevuld met de interventies van Overzichtskaart 1.

De instrumenten uit de lijst en de kaart zijn in eerste instantie buiten beschouwing gelaten.

Titels bronnen:

Tabel 2: Meest voorkomende opvoedingsvragen gekoppeld aan leeftijdsfase en mogelijk in te zetten interventies.

Overzichtskaart 1: Overzicht van aanbevolen instrumenten en interventieprogramma's per leeftijdsgroep.

Verkregen van:

Oudhof, M., de Wolff, M. S., de Ruiter, M., Kamphuis, M., L'Hoir, M., & Prinsen, B. (2013).

JGZ-richtlijn. Opvoedingsondersteuning. Voor hulp bij opvoedingsvragen en lichte opvoedproblemen.

Verkregen op 09-02-2015, van: <https://www.ncj.nl/programmaliijn-kennis/richtlijnen/jgzrichtlijnen-website/details-richtlijn/>

Interventies gericht op preventie:

1. Boekenpret
2. Gordon-cursus
3. Home-Start
4. MIM (Moeders Informeren Moeders)
5. Opvoeden & Zo
6. Pedagogisch Adviseren
7. Peuter in Zicht!
8. Rookvrij Opgroeien
9. Stap voor Stap
10. STAP-programma's
11. Triple P (niveau 1 en 2)
12. VIK (Veiligheidsinformatiekaarten)

Interventies gericht op lichte hulp:

1. Armoede en gezondheid
2. Beter Omgaan met Pubers
3. Bemoezorg in de jeugdgezondheidszorg
4. DroogBedTraining
5. Drukke kinderen
6. K-VHT (Kortdurende Video-Hometraining)
7. Ouder-Baby interventie/Moeder-Baby interventie
8. Pedagogisch adviseren
9. Peuter in Zicht!
10. Stevig Ouderschap
11. Triple P (niveau 3)
12. VHT (Video-Hometraining)
13. VIPP-SD (Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting and Sensitive Discipline)
14. VoorZorg

Vanuit bovenstaande lijsten is een selectie van interventies gemaakt aan de hand van de volgende criteria:

Criterium 1:

De interventie dient uitgevoerd te worden door de professionele opvoedingsondersteuners van de JGZ.

Criterium 2:

Er dient een bij- en nascholing beschikbaar te zijn voor de geselecteerde interventies. Indien deze bij- en nascholing niet aanwezig is, is de interventie niet van belang voor dit onderzoek.

Criterium 3:

De geselecteerde interventies dienen aanwezig te zijn in de Databank Effectieve Jeugdinterventies, Erkende interventies van het NJI.

<http://www.nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies>

Door dit criterium zijn de interventies minstens geregistreerd als *goed onderbouwd*.

Zowel organisaties als de gemeenten verwachten een hogere effectiviteit van de interventies die in de databank van Effectieve Jeugdinterventies zijn opgenomen.

(Bron: Dunnink, T (2011). Kwaliteit bevorderen met effectieve interventies. *Jeugd en Co Kennis*, 5(4), 55-56.)

Criterium 4:

De geselecteerde interventies dienen een overeenkomst te vertonen in de hulpvragen die centraal staan. Dit criterium maakt de kans op overeenstemming in inhoud van de bij- en nascholingen groter.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de meest gestelde vragen met betrekking tot opvoedingsondersteuning voor bijna alle ouders dezelfde zijn (Hermanns, 2009; Ince, 2008; CBS, 2008; Zeijl, Crone c.s., 2005).

Binnen de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning zijn de vijf gebieden beschreven waarop de vragen van ouders zich het meest richten.

Dit zijn de volgende vijf gebieden:

1. Algemene ontwikkeling van het kind
2. Opvoeding en ouderschap in het algemeen
3. Omgaan met lastig, moeilijk of ongehoorzaam gedrag of gedragsproblemen bij het kind
4. Omgaan met emotionele problemen bij het kind
5. Grenzen stellen, corrigeren en straffen.

Opvoedingsondersteuning vanuit de JGZ is gericht op ondersteuning van alle ouders. Door te kiezen voor de interventies die zich richten op alle vijf de gebieden waarin de meeste ouders een hulpvraag hebben, wordt de kans vergroot om zo veel mogelijk ouders te horen in hun vragen met betrekking tot de opvoeding. Daarnaast zullen deze interventies vaardigheden op meerdere gebieden van de professional eisen (Bron: JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning). Binnen de JGZ-Richtlijn is een indeling gemaakt van de methodieken en interventies die betrekking hebben op de bovenstaande vijf gebieden. Deze indeling is gehanteerd om te beslissen of de methodieken en interventies zich op alle vijf de gebieden richten.

Criterium 5:

De geselecteerde interventies dienen een overeenkomst te vertonen in de doelstellingen die centraal staan binnen het programma van de interventie. Voor het behalen van de doelstellingen die in de interventies centraal staan, worden bepaalde vaardigheden van de JGZ-professional vereist. Deze vaardigheden zijn belangrijk voor het effectief en succesvol uitvoeren van de interventies.

Door een overeenkomst in doelstellingen als criterium te stellen, zullen de geselecteerde interventies een overeenkomst in vereiste vaardigheden en waarschijnlijk in werkwijze vertonen. Dit maakt de kans op overeenstemming in de inhoud van de bij- en nascholingen groter, aangezien dezelfde vaardigheden van de professional van belang zijn voor effectieve uitvoering van de interventies.

De gekozen doelstellingen zijn opgesteld vanuit de visie die beschreven is in de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning.

De interventies die geselecteerd worden voor het onderzoek naar bij- en nascholing van JGZ-professionals zullen werken met de volgende doelstellingen:

1. Empowerment (gericht op de ouders). Empowerment houdt in dat de professional altijd uitgaat van de eigen kracht van de ouder. Volgens de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning kunnen langs de weg van empowerment ernstige opvoed- en gezinsproblemen worden voorkomen. Een JGZ-professional is erop gericht om ouders continu en vroegtijdig in hun rol te versterken.
2. Verbeteren van de interactie tussen ouder en kind. Om de interactie tussen ouder en kind te kunnen verbeteren, dient de professional te beschikken over specifieke kennis met betrekking tot interactievaardigheden en praktische kennis met betrekking tot het aanmoedigen van positieve interactie tussen ouder en kind.
3. Zelfreflectie door ouders. Hierbij is het van belang dat de professional de ouders laat inzien welk opvoedgedrag zij vertonen en hoe dit verbeterd kan worden. Zelfreflectie kan bijvoorbeeld gedaan worden aan de hand van video-feedback (bijvoorbeeld bij K-VHT). Ook hier zijn bepaalde vaardigheden van de professional noodzakelijk.
4. Verbeteren van de communicatievaardigheden van de ouders. Het gaat hierbij om de communicatie tussen de ouders onderling, tussen ouder en kind en tussen de ouders en de professional. De professional dient in staat te zijn om de ouders bepaalde communicatievaardigheden aan te leren. De communicatie van de professional richting de ouders dient gebaseerd te zijn op wederzijds vertrouwen, openheid en empowerment.

Verder zijn de geselecteerde interventies gebaseerd op de sociale leertheorie van Patterson. Volgens deze theorie voorspelt disfunctie binnen het gezin het gedrag van het kind.

Aan de hand van bovenstaande vijf criteria zijn de volgende interventies geselecteerd:

1. Gordon-cursus
2. K-VHT (Kortdurende Video-Hometraining)
3. Pedagogisch adviseren
4. Triple P (niveau 2 en 3)
5. VIPP-SD (Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting and Sensitive Discipline).

De bovenstaande interventies zijn universele interventies gericht op preventie (en eventueel lichte hulp) van probleemgedrag bij de kinderen.

Naast de vijf geselecteerde interventies zijn op verzoek van het NCJ (Nederlands Centrum van Jeugdgezondheidszorg) nog twee interventies en twee methodieken aan het onderzoek toegevoegd:

1. DMO-protocol Samen Starten (bestaat uit een vragenlijst met daarin vragen met betrekking tot verschillende domeinen)
2. GIZ (Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften)
3. Stevig Ouderschap (bestaat uit een vragenlijst en een interventie)
4. Voorzorg

Deze interventies richten zich niet op alle vijf de gebieden van opvoedingsondersteuning waar de ouders de meeste opvoedvragen hebben.

BIJLAGE 3 OVERZICHT INTERVENTIES EN SELECTIECRITERIA

	Criterium 1	Criterium 2	Criterium 3	Criterium 4	Criterium 5
Armoede en gezondheid	X	X	X		
Beter Omgaan met Pubers	X		X	X	
Bemoeizorg in de jeugdgezondheidszorg	X	X	X		
Boekenpret	X	X	X		
DroogBedTraining	X	X	X		
Drukke kinderen			X	X	
Gordon-cursus	X	X	X	X	X
Home-Start		?	X	X	
K-VHT (Kortdurende Video-Hometraining)	X	X	X	X	X
MIM (Moeders Informeren Moeders)		?	X	X	
Opvoeden & Zo	X		X	X	X
Ouder-Baby interventie/ Moeder-Baby interventie		X	X	X	X
Pedagogisch Adviseren	X	X	X	X	X
Peuter in Zicht!	X	X		X	
Rookvrij Opgroeien	X	X	X		
Stap voor Stap	X	X		X	
STAP-programma's	X	X		X	
Stevig Ouderschap *	X	X	X		X
Triple P (niveau 1)	X		X	X	
Triple P (niveau 2 en 3)	X	X	X	X	X
VHT (Video-Hometraining)	X	X	X		
VIK (Veiligheids- informatiekaarten)	X	?		X	
VIPP-SD (Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting and Sensitive Discipline)	X	X	X	X	X
VoorZorg *	X	X	X		X

* De interventies Stevig Ouderschap en Voorzorg voldoen niet aan de vier criteria, maar zijn op verzoek van het NCJ meegenomen binnen het onderzoek.

** Op verzoek van het NCJ worden ook de volgende methodieken in het onderzoek meegenomen:

- DMO-protocol Samen Starten
- GIZ-methode (Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften)

BIJLAGE 4 E-MAIL METHODIEKEN EN INTERVENTIES

Vragen eerste e-mail

1. Wat is uw definitie van bij- en nascholing?
2. Welke onderdelen/onderwerpen komen binnen de bij- en nascholing aan bod?
Denk hierbij zowel aan kennis als aan vaardigheden (het wat).
3. Hoe ziet de didactische aanpak van de bij- en nascholing van de JGZ-professional eruit?
4. Welke kwaliteitseisen voor de bij- en nascholingen worden bij de interventie (..) gehanteerd?
Denk hierbij aan het aantal bij- en nascholingen per jaar en de omvang van de bij- en nascholing.
5. Wat is/zijn de meest essentiële elementen van de bij- en nascholing voor de interventie (..)?
6. Denkt u dat onderdelen van uw bij- en nascholing geïntegreerd kunnen worden met de bij- en nascholing van andere interventies?
7. Is het mogelijk om inzage te krijgen in het programma van de bij- en nascholing van de interventie (..)?

Extra vragen met betrekking tot de inhoud van de bij- en nascholing

1. Welke van de onderstaande zes vaardigheden komen binnen de bij- en nascholing van uw interventie aan bod?
 - a. Motiverende gespreksvoering
 - b. Vraaggericht werken
 - c. Oplossingsgericht werken
 - d. Video-interactiebegeleiding
 - e. Dialooggericht werken
 - f. Intercultureel werken
2. Welke van de onderstaande onderwerpen komen binnen de bij- en nascholing van uw interventie aan bod?
 - a. Empowerment van de ouders/versterken van eigen kracht
 - b. Interactie tussen ouder en kind
 - c. Zelfreflectie door ouders
 - d. Communicatievaardigheden ouders
3. Welke andere inhoudelijke onderwerpen en/of vaardigheden komen binnen de bij- en nascholing van uw interventie aan bod?

BIJLAGE 5

BESCHRIJVING METHODIEKEN EN INTERVENTIES

DMO-PROTOCOL/SAMEN STARTEN

Korte omschrijving van de interventie:

Samen starten is een programma dat effectieve samenwerking tussen ketenpartners in de zorg rondom jonge kinderen (0-2,5) beoogt. Binnen het programma wordt gebruik gemaakt van het DMO-protocol. Dit is een gespreksprotocol waarin aandacht is voor de gezins- en omgevingsfactoren die een rol spelen bij de psychosociale ontwikkeling van jonge kinderen. Het doel is opvoedingsituaties die risico's en problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van jonge kinderen kunnen opleveren zo vroeg mogelijk te signaleren. Om vervolgens passende hulp te bieden. Het DMO-protocol is een systematisch volgsysteem, waarbij de situatie van het kind vanaf het eerste contactmoment wordt gevolgd. Het DMO-protocol biedt de professionals ondersteuning in gesprekken met ouders. Het DMO-protocol wordt als veelbelovend beschouwd. Met betrekking tot de effectiviteit van dit protocol voor signalering van (dreigende) sociaal-emotionele problematiek en hiervoor bedreigende situaties, heeft de Universiteit van Groningen een onderzoek gedaan. De rapportage van dit onderzoek moet nog worden ingediend bij de erkenningscommissie. Het DMO-protocol wordt zowel door de jeugdartsen als door de jeugdverpleegkundigen binnen de JGZ uitgevoerd.

De professionals die werken met het DMO-protocol, volgen een specifieke scholing. VIB/DMO-P speelt daarin een belangrijke rol. VIB/DMO-P is het resultaat van de koppeling tussen de aanvankelijk speciaal voor het DMO-protocol ontwikkelde training met behulp van videobegeleiding en de Video Interactie Begeleiding van AIT.

Door kwaliteiten en krachten te bundelen in het VIB-DMO-protocol is een 'win-win' situatie ontstaan; specifiek m.b.t. de inzet van het DMO-protocol en generiek door het koppelen van opleiding en borging van twee 'verwante' programma's in de JGZ: het VIB en het DMO-protocol. Deze koppeling van verwante programma's sluit aan bij het groeiende inzicht in de JGZ, dat 'losstaand onderhoud' van verschillende programma's in de JGZ op termijn slechts op beperkte schaal mogelijk is.

Onderzoeken naar de waardering van de training en de effectiviteit van de training onder de JGZ-professionals bevestigden de waarde van het DMO-protocol. De waardering voor de training en de methode waren groot. Getrainde medewerkers voerden vrijwel alle nagestreefde gespreksonderdelen beter uit.

Voor meer informatie over de interventie zelf:

<http://www.dmo-protocol.nl/onderzoek/afgerond-onderzoek/resultaten.html>

De bij- en nascholing van het DMO-protocol/SamenStarten

(Contactpersoon: Noortje Tan)

Definitie:

Bijscholing: Extra scholingen of trainingen die naast de basistraining (groepsintroductie + Individueel VIB/DMO-P traject) worden ingezet bij aanvang van het werken volgens DMOP/SamenStarten. Voorbeelden van bijscholing zijn:

- Training 'Oplossingsgericht werken en/of Motivational Interviewing'
- Scholing psychosociale ontwikkeling
- Scholing op specifieke DMO-protocol' onderwerpen zoals de relatie tussen ouders en de intergenerationele overdracht.

Nascholing: De scholing na afloop van de basistraining. In het kader van DMO-protocol betreft dat in ieder geval de borgingsintervisie, waarin de professionals zich groepsgewijs aan de hand van opnames van eigen consulten doorontwikkelen in het werken volgens het DMO-protocol.

Onderdelen:

Bijscholing: alle onderdelen van het DMO-protocol, afgestemd op de behoefte van de betreffende individuen/groepen.

Nascholing: De onderwerpen zijn hetzelfde als bij de bijscholing. De nascholing vindt echter plaats na verwerving van een basisniveau door middel van de groepsintroductie en VIB/DMO-protocol. De nascholing vindt volgens een bepaalde systematiek plaats, namelijk aan de hand van groepsintervisie onder leiding van een VIB/DMO-protocol-expert. Hierbij worden eigen video-opnames van consulten geanalyseerd.

Inhoud:

Binnen de bij- en nascholing is aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Empowerment (kennis + vaardigheden): de aanpak tijdens de gesprekken komt voort uit de literatuur over empowerment, waardoor empowerment een belangrijke rol speelt in de bij- en nascholing.
- Interactievaardigheden: grote aandacht hiervoor in de bespreking van de psychosociale ontwikkeling en de ouder-kindrelatie. Zo is er voor de professionals een aparte bijscholing georganiseerd waarin de psychosociale ontwikkeling centraal staat. Deze bijscholing duurt één dag of twee dagen.
- Zelfreflectie (kennis + vaardigheden): er is aandacht voor zelfreflectie van de professional aan de hand van videomateriaal. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de manieren van video-interactiebegeleiding.
- Communicatievaardigheden (Basiscommunicatie: kennis + vaardigheden): er is aandacht voor de positieve benadering van

de professional richting de cliënt, de samenwerking en het vertrouwen.

Naast bovenstaande onderwerpen is er aandacht voor:

- De psychosociale ontwikkeling
- Het bio-psychosociale systeem
- De impact en manier van bespreken van bepaalde gespreksonderwerpen behorende bij het DMO-protocol (kennis + vaardigheden)
- Werken volgens stapsgewijs volgsysteem (kennis + vaardigheden)
- Zelfanalyse aan de hand van video-opnames (kennis + vaardigheden).

De zes basisvaardigheden vanuit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning:

1. Motiverende gespreksvoering:

De professionals kunnen als bijscholing een training Motiverende gespreksvoering volgen.

2. Vraaggericht werken:

Binnen de bij- en nascholing is er aandacht voor aansluiting bij behoeften en mogelijkheden van de cliënt door de professional.

3. Oplossingsgericht werken:

Binnen de bij- en nascholing is er aandacht voor het stap voor stap veranderen en de empowerment van de cliënt. De cliënt wordt zelf aangemoedigd om naar een oplossing te zoeken.

4. Video-interactiebegeleiding:

De VIB is een belangrijk onderwerp binnen de bij- en nascholing van de DMOP/SamenStarten-professional. De VIB wordt gebruikt om het eigen functioneren van de professional in kaart te brengen en te evalueren.

5. Dialooggericht werken:

De manier van bespreken van bepaalde gespreksonderwerpen met de cliënt is een belangrijk onderwerp van de bij- en nascholing.

6. Intercultureel werken:

Hier is geen specifieke aandacht voor binnen de bij- en nascholing.

Didactische aanpak:

- Zelfanalyse aan de hand van een video-opname (van een consult) speelt een grote rol in de bij- en nascholingen. De professional definieert tenminste 3 sterke punten en 3 ontwikkelpunten, waarbinnen de komende periode aan gewerkt wordt.
- Aan de hand van discussie, opdrachten, oefeningen en beeldmateriaal krijgen deelnemers inzicht in de dynamiek binnen en met gezinnen met problemen en het voeren van effectieve gesprekken gericht op verandering (deze scholing duurt 1 dag).

Er wordt in de gehele scholing gestreefd naar parallelwerking in de benadering van ouders, gericht op empowerment. Daarbij gaat het onder andere over activering, zelfregie, aansluiten bij de behoeften en mogelijkheden van de betreffende persoon/personen, positieve benadering, gelijkwaardige samenwerking, stap voor stap veranderen, stapsgewijs volgsysteem.

Kwaliteitseisen:

1x per jaar: Intervisiegroep (Video-interactiebegeleiding in een groep). Hierbij dienen de medewerkers twee van te voren geanalyseerde video-opnames in te brengen. Van deze video-opname wordt er tenminste één gedurende 15 minuten binnen de groep besproken. De intervisiegroep bestaat uit ongeveer vier medewerkers. De medewerkers krijgen specifieke feedback om hun vaardigheden ten aanzien van gespreksvoering en uitvoering van het DMO-protocol te verbeteren.

Meest essentiële onderdelen:

- Aandacht voor alle onderdelen van het DMO-protocol.
- Het accent van de bij- en nascholing wordt aangepast aan de hand van de behoeften/ontwikkelfase van de betreffende groep. De verschillende mogelijkheden hierbij zijn bijvoorbeeld:
 - Inventarisatie van de gezinssituatie
 - Empowerment
 - Basiscommunicatie
 - Specifieke elementen van het stapsgewijs volgsysteem.
- Empowerment als onderlegger voor de scholing.
- Zelfinzicht/ontwikkeling op basis van eigen analyse van het eigen videomateriaal van consulten.

GEZAMENLIJK INSCHATTEN VAN ZORGBEHOEFTE (GIZ-METHODIEK)

Korte omschrijving van de interventie:

De methodiek Gezamenlijk Inschatten van Zorgbehoeften (GIZ-methodiek) is een integrale taxatiemethodiek waarmee een getrainde professional samen met ouders, jongeren en eventueel andere professionals de krachten, ontwikkel- en zorgbehoeften van een specifiek kind/gezin snel in kaart brengt. De GIZ-methodiek is ontwikkeld voor iedere ouder, jongere en professional die inzicht wil krijgen in wat er nodig is om de ontwikkeling van een specifiek kind/gezin optimaal te ondersteunen. Dit maakt de GIZ-methodiek uniek: geen enkele andere methodiek is zo gericht op het delen van kennis en het bevorderen van de actieve participatie van ouders en jongeren tijdens het taxatieproces.

De vijf kernelementen van GIZ:

1. De aangepaste 'CAF' driehoek. Dit raamwerk creëert op een overzichtelijke manier een kader/gemeenschappelijke taal voor het taxatiegesprek.
2. De Gezonde Ontwikkeling Matrix. Naast het creëren van een kader/gemeenschappelijke taal, helpt de GOM op actieve wijze de aard en de ernst van de ontwikkeling/opvoedsituatie en de zorgbehoefte gezamenlijk in kaart te brengen.
3. Een niet beoordelende, vraag- en oplossingsgerichte basisattitude.
4. Een transparante, gestructureerde, handelingsgerichte methodiek.
5. Motiverende en oplossingsgerichte gespreksvaardigheden.

De GIZ-methodiek wordt door zowel jeugdartsen als jeugdverpleegkundigen binnen de JGZ uitgevoerd.

Voor meer informatie over de interventie zelf: <http://www.gizmethodiek.org/#!page2/cjg9>

De bij- en nascholing van de GIZ-methodiek (Contactpersoon: Marjanne Bontje)

Definitie:

Bij- en nascholing: Een scholing die gericht is op het vergroten van competenties (kennis, attitude en vaardigheden) van professionals ten behoeve van verbetering van de kwaliteit van de uitvoeringspraktijk van JGZ. Binnen de GIZ-methodiek is een opzet gemaakt voor de bij- en nascholing van de uitvoerende professionals. Onderstaande informatie heeft betrekking op de opzet van de bij- en nascholing. Het officiële programma is nog niet opgesteld.

Onderdelen:

1. Wat is de GIZ methodiek? Vijf kern-elementen (weten – begrijpen – kunnen)
2. Toepassingsmogelijkheden van de GIZ-methodiek in drie uitvoeringsvarianten:
 - Signaleringstaxatie (10+ minuten): preventief onderzoek
 - Uitgebreide taxatie (20+ minuten): diepere analyses/intake/anamnese
 - Multidisciplinaire taxatie (60+ minuten): vooraf, tijdens en aan het eind van multidisciplinaire overleggen. Bijvoorbeeld Zorgadviesteams in het kader van 1 Gezin, 1 Plan.

Inhoud:

Binnen de bij- en nascholing van de GIZ-methodiek wordt aandacht besteed aan de manier waarop de professionals het vertrouwen van de cliënt kunnen winnen. Er is vooral aandacht voor het WAT en het HOE van de GIZ-methodiek. De bij- en nascholing gaat ervan uit dat **basiscompetenties** aanwezig zijn. Alleen GIZ specifieke kennis en vaardigheden komen aan bod.

Binnen de bij- en nascholing is aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Empowerment (dit onderwerp is verweven met het HOE van de GIZ-methodiek)
- Interactievaardigheden (dit onderwerp is verweven met het WAT van de GIZ-methodiek)
- Zelfreflectie (de cliënt reflecteert aan de hand van de GIZ-methodiek op eigen problemen, mogelijkheden en de al ontvangen hulp. Binnen de bij- en nascholing is aandacht over hoe de professional dit proces kan begeleiden)
- Communicatievaardigheden professional zelf
- Communicatievaardigheden van de ouders (er is aandacht voor de manier waarop de GIZ-professionals rekening houding met de communicatievaardigheden van de cliënt tijdens de uitvoering van de GIZ-methodiek).

Naast bovenstaande onderwerpen is er aandacht voor:

- a. Kennis van de basisprincipes en kernelementen en theoretische onderbouwing van de GIZ-methodiek
- b. Oefenen met de verschillende instrumenten van de methodiek (CAF driehoek/Gezonde Ontwikkeling Matrix)
- c. Oefenen met de verschillende stappen in de GIZ-methodiek (Introduceren, analyseren en inschatten)
- d. Oefenen van de GIZ-methodiek in drie uitvoeringsvarianten: een signaleringstaxatie, een uitgebreide taxatie en een multidisciplinaire taxatie.

- e. Bewust worden van het belang van een empathische, niet beoordelende, vraaggerichte en oplossingsgerichte houding
- f. Bewust worden van het belang van transparantie en de kracht van motiverende gespreksvaardigheden om ouders en jongeren serieus te nemen en deel te laten nemen aan de taxatie.

De zes basisvaardigheden vanuit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning:

1. Motiverende gespreksvoering:

Tijdens de bij- en nascholing wordt goed stilgestaan bij deze vaardigheid door te vragen of de professionals al in de vaardigheid getraind zijn. Zo ja, dan wordt de vaardigheid kort opgefrist en wordt aangegeven hoe deze vaardigheid gebruikt kan worden bij het toepassen van de GIZ-methodiek. Uit de praktijk blijkt dat de professionals die getraind zijn in motiverende gespreksvoering de GIZ-methodiek sneller oppakken en het hun beter af gaat in de praktijk.

2. Vraaggericht werken:

Aangezien het vraaggericht werken een belangrijk onderdeel is binnen de GIZ-methodiek, en het HOE en WAT van de GIZ-methodiek in de bij- en nascholing behandeld wordt, is er indirect ook aandacht voor het vraaggericht werken.

3. Oplossingsgericht werken:

Voor deze vaardigheid geldt hetzelfde als bij de motiverende gespreksvoering. Getraind zijn in oplossingsgericht werken, helpt bij de uitvoering van de GIZ-methodiek in de praktijk.

4. Video-interactiebegeleiding:

De video-interactiebegeleiding (VIB) komt niet als apart inhoudelijk onderwerp aan de orde binnen de bij- en nascholing van de GIZ-methodiek. Voor het intervisie-onderdeel maken de professionals zelf een video van een eigen consult. Professionals die al getraind zijn in VIB benoemen de belangrijkste punten waarop de andere professionals kunnen letten tijdens het filmen.

5. Dialooggericht werken:

Net als het vraaggericht werken is dialooggericht werken een belangrijk onderdeel binnen de GIZ-methodiek, waardoor deze vaardigheid indirect in de bij- en nascholing aangehaald wordt.

6. Intercultureel werken:

Tijdens de bij- en nascholing is geen speciale aandacht voor intercultureel werken. Aangezien het werken op maat een uitgangspunt van de GIZ-methodiek is, kan tijdens het bespreken van het HOE en WAT van de GIZ-methodiek aandacht besteed worden aan intercultureel werken. In de praktijk komt dit weinig voor.

Didactische aanpak

(duur: in totaal twee dagdelen):

1. Mix van theorie, modeling, bewustwordingsoefeningen, rollenspelen met observanten, plenaire nabesprekingen
2. Aandacht voor het WAT en het HOE van de GIZ-methodiek
3. Stappen worden afzonderlijk getraind, daarna in een keer uitgevoerd. Opbouw van korte uitvoering naar complexere uitvoering
4. Tussen dagdeel 1 en 2 zitten zes weken, essentieel om in de praktijk te gaan oefenen met de methodiek en op de eerste ervaringen/vragen/knelpunten te kunnen reageren
5. Uitgaande van verschillende leerstijlen van mensen.

Kwaliteitseisen:

1. *Verplichte basistraining GIZ-methodiek van twee dagdelen met daartussen praktijkoefentijd.* Deze sessies maken deel uit van het aanbevolen ondersteuningstraject voor alle professionals en zijn bedoeld om de competenties van de gelicentieerde GIZ-uitvoerders op peil te houden en verder te ontwikkelen. Uitdagende oefeningen en het uitwisselen van ervaringen met de implementatie van de GIZ methodiek zijn belang-

rijke elementen hiervan. Hiernaast krijgen de deelnemers 'updates' over onderzoeksresultaten en nieuwe ontwikkelingen en van de materialen. Twee dagdelen is minimaal vereist voor het toerusten van professionals om met de GIZ-methodiek te kunnen gaan werken. Ervaringen met een dagdeel wezen uit dat dit te weinig is om er mee aan de slag te gaan.

2. *Verplichte GIZ-coördinator.*
3. *Ondersteuningsleertraject (met name gericht op de stafleden die de intervisie voor de uitvoerders leiden), gebruikmakend van zelfevaluatie tools, videofragmenten en intervisie zijn sterk aanbevolen voor een goede implementatie.*
 - a. GIZ-methodiek jaarlijkse intervisie of coaching voor GIZ uitvoerders (1 dagdeel). Het is essentieel voor het handhaven van de kwaliteit van de uitvoering, dat de kennis van de getrainde uitvoerders regelmatig opgefrist wordt en dat de meest recente inzichten, technieken en materialen aan ze zijn overgedragen. Om die reden worden licenties verlengd op basis van het volgen van jaarlijkse intervisie of coachingssessies gegeven door een daartoe gelicentieerde GIZ-methodiek coach of -trainer.

Meest essentiële onderdelen:

- De twee kernelementen die het 'wat' bepalen:
 - CAF driehoek (Common Assessment Framework)
 - GOM (Gezonde Ontwikkelingsmatrix).
- De drie kernelementen die het 'hoe' bepalen:
 - een vraag- en oplossingsgerichte basis-attitude
 - een transparante (gestructureerde en doelgerichte) handelingsgerichte methodiek
 - motiverende- en oplossingsgerichte gespreksvaardigheden.

KORTDURENDE VIDEO-HOMETRAINING

Korte omschrijving van de interventie:

K-VHT is een gedragsinterventie voor ouders met kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar. Het programma wil een gezonde (sociaal-emotionele) ontwikkeling van kinderen bevorderen en gedrags- en ontwikkelingsproblemen voorkomen of verminderen door opvoedingsvaardigheden van ouders te versterken en de ouder-kind relatie te verbeteren. Dit gebeurt in maximaal acht huisbezoeken door middel van feedback op video-opnames van interacties tussen ouder en kind en het verstrekken van (specifieke) informatie over de opvoeding en/of opvoedingsproblemen.

De K-VHT wordt voornamelijk door de jeugdverpleegkundigen binnen de JGZ uitgevoerd. Voor meer informatie over de interventie zelf: <http://www.nji.nl/nl/Databanken/Kortdurende-Video-Hometraining-%28K-VHT%29-in-gezinnen-met-jonge-kinderen>

De bij- en nascholing van de Kortdurende Video-Hometraining

(Contactpersoon: M. Eliens- Antonis)

Definitie:

Bij- en nascholingen zijn scholingen die volgen op een opleiding of een training/cursus ten behoeve van het 'onderhoud' (dus behoud en beklijving) van informatie, kennis en vaardigheden die tijdens de opleiding verworven zijn. Tevens kunnen in een bij- en nascholing nieuwe ontwikkelingen aan de orde komen en is er ruimte voor inspirerende uitwisseling met medecursisten uit de eigen of een andere JGZ-instelling.

Onderdelen:

1. Werk Ontwikkelingskringen (WOK):

Onderwerpen van discussie worden ingebracht door de deelnemers aan de WOK. Dit zijn in principe alle onderwerpen die aan de orde zijn in de dagelijkse praktijk. Onder leiding van een ervaren trainer wordt een discussie georganiseerd. Een bijeenkomst wordt door maximaal 15 deelnemers bijgewoond.

2. Supervisie:

Aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van de professionals. Reflectie op het professioneel functioneren aan de hand van zelfgemaakte videobeelden. Nadruk op persoonlijke vaardigheden en reflectiemogelijkheden. Individueel of in kleine groepjes van drie professionals.

3. Studiedag:

Plenaire sprekers en workshops. Ongeveer twee keer per jaar. Breed scala aan onderwerpen, allen gerelateerd aan de methodiek VHT of VIB.

Doel:

- Verbreding bieden aan het methodisch werken binnen de eigen organisatie van de JGZ-professional
- Kennis en informatie werven buiten het eigen werkgebied.

Inhoud:

Binnen de bij- en nascholing is aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Empowerment (kennis + vaardigheden): als belangrijk uitgangspunt in het geven van feedback door de professionals
- Interactievaardigheden (ouder-kind)
- Zelfreflectie door de ouder (kennis + vaardigheden)
- Zelfreflectie van de professional aan de hand van videomateriaal
- Communicatievaardigheden (Basiscommunicatie: kennis + vaardigheden).

Naast bovenstaande onderwerpen is er aandacht voor:

- Kennis over gezonde hechting en hechtingsproblemen bij jonge kinderen
- Kennis over gezonde ontwikkeling van kinderen en kennis over sociaal-emotionele problematieken bij jonge kinderen
- Zelfreflectie voor de professional over eigen vakmanschap in individuele coaching
- Communicatievaardigheden professional in interactie met kind en/of ouders
- Zelfreflectie professional in intervisie met collega's
- Deskundigheidsbevordering door uitwisseling met andere organisaties die ook werken met de methode (implementatie van de methode).

De zes basisvaardigheden vanuit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning:

1. Motiverende gespreksvoering:

Komt terug als belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van K-VHT.

2. Vraaggericht werken:

Komt terug als belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van K-VHT.

3. Oplossingsgericht werken:

Komt terug als belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van K-VHT.

4. Video-interactiebegeleiding:

Komt terug als belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van K-VHT.

5. Dialooggericht werken:

Komt terug als belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van K-VHT.

6. Intercultureel werken:

Komt terug als belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van K-VHT.

Didactische aanpak:

De JGZ-professional heeft videobeelden gemaakt van de ouder en het kind in de opvoedsituatie. De beelden worden bekeken en de professional krijgt feedback op de volgende punten:

- Hoe kan de professional de beelden met de ouders bespreken?
- Hoe heeft de professional de beelden met de ouders besproken? (Dit wanneer er ook beelden zijn van het gesprek met de ouders.)

Kwaliteitseisen:

Vastgestelde criteria per jaar:

- 2x WOK (2½ uur)
- 1x Supervisie (1 uur p.p.)
- 1x Algemene studiedag.

Meest essentiële onderdelen:

Het geven en ontvangen van feedback. Altijd constructief en oplossingsgericht.

Uitgangspunten: behoud en/of herstel van de eigen kracht/empowerment.

PEDAGOGISCH ADVISEREN

Korte omschrijving van de interventie:

Pedagogisch Adviseren biedt adviesgesprekken aan ouders met kinderen in de leeftijd van 0-19 jaar, met vragen over en milde problemen in de opvoeding. Pedagogisch Adviseren heeft een preventief doel. Het wil voorkomen dat opvoedingsvragen en spanning uitgroeien tot problematische gezinssituaties. Dit wordt gedaan door het bevorderen van de opvoedingscompetentie en het zelfvertrouwen van de ouders. Meer specifiek richt Pedagogisch Adviseren zich op ouders die opvoedspanning ervaren, die zich zorgen maken over de ontwikkeling of het gedrag van hun kind en daarbij in hun eigen omgeving onvoldoende steun ervaren. Het betreft maximaal vijf adviesgesprekken van een uur, gedurende tien weken.

Pedagogisch Adviseren wordt voornamelijk door de jeugdverpleegkundigen binnen de JGZ uitgevoerd.

Voor meer informatie over de interventie zelf:

<http://www.nji.nl/nl/Databanken/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Pedagogisch-adviseren>

De bij- en nascholing van Pedagogisch Adviseren

(Contactpersoon: Monique Albeda)

Definitie:

Bij- en nascholing: Het up-to-date houden van de kennis en vaardigheden met betrekking tot Pedagogisch Adviseren. Bij- en nascholing is tegenwoordig erg kostbaar. Door de bezuinigingen worden bij- en nascholingen tegenwoordig soms niet of zelden bijgewoond. Het is echter wel van belang dat Pedagogisch Adviseren effectief uitgevoerd blijft worden, zo kan namelijk geld bespaard worden (verdere problemen kunnen namelijk voorkomen worden).

Onderdelen:

Platformbijeenkomsten:

Bij elke platformbijeenkomst georganiseerd door JSO staat een ander thema centraal. Voorbeelden van thema's die het afgelopen jaar centraal stonden:

- Adoptie
- Huiselijk geweld
- Angststoornissen
- Opvoedtelevisie
- Echtscheiding
- Marketing en pr
- Hoogbegaafdheid
- Opvoedingsondersteuning binnen het CJG:

Per thema wordt een professional uitgenodigd die een interactieve bijeenkomst verzorgt. De doelstellingen van deze platformbijeenkomsten zijn om kennis te delen en om het beleid van verschillende opvoedbureaus onderling af te stemmen. Ook landelijke ontwikkelingen kunnen besproken worden. Concreet biedt het platform:

- De gelegenheid tot informatie-uitwisseling
- Deskundigheidsbevordering
- Informatie over vernieuwende projecten, provinciaal en landelijk
- Mogelijkheid tot het bespreken van knelpunten
- Een klankbord voor uw nieuwe ideeën.

Intervisie:

Binnen Pedagogisch Adviseren bestaan intervisiegroepen. Binnen deze groepen is er gelegenheid om tips en succeservaringen uit te wisselen, met als doel dat de professionals niet in een vast werkpatroon vast blijven zitten. Deze intervisiegroepen kunnen door JSO verzorgd worden of intern binnen de uitvoerende organisatie.

Inhoud:

Binnen de bij- en nascholing is aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Empowerment (kennis + vaardigheden): er is aandacht voor het bevorderen van de opvoedcompetenties en het zelfvertrouwen van de ouders
- Interactievaardigheden
- Zelfreflectie (kennis + vaardigheden)
- Communicatievaardigheden (Basiscommunicatie: kennis + vaardigheden).

Naast bovenstaande onderwerpen is er aandacht voor inhoudelijke onderwerpen als:

- a. Rouw
- b. Nieuw samengestelde gezinnen
- c. Speltherapie
- d. Jongen-meisje
- e. Vader-moeder
- f. Positionering van de pedagoog binnen CJG
- g. PR
- h. Registratie
- i. Samenwerking.

De zes basisvaardigheden vanuit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning:

1. Motiverende gespreksvoering:

Er is aandacht voor motiverende gespreksvoering als onderdeel van de deskundigheidsbevordering (bij de platformbijeenkomsten) en ervaringsuitwisseling over dit onderwerp bij de intervisie.

2. Vraaggericht werken:

Er is aandacht voor vraaggericht werken als onderdeel van de deskundigheidsbevordering (bij de platformbijeenkomsten) en ervaringsuitwisseling over dit onderwerp bij de intervisie.

3. Oplossingsgericht werken:

Er is aandacht voor oplossingsgericht werken als onderdeel van de deskundigheidsbevordering (bij de platformbijeenkomsten) en ervaringsuitwisseling over dit onderwerp bij de intervisie.

4. Video-interactiebegeleiding:

Er is geen specifieke aandacht voor de video-interactiebegeleiding binnen de bij- en nascholing.

5. Dialooggericht werken:

Er is geen specifieke aandacht voor dialooggericht werken binnen de bij- en nascholing.

6. Intercultureel werken:

Er is aandacht voor intercultureel werken als onderdeel van de deskundigheidsbevordering (bij de platformbijeenkomsten) en ervaringsuitwisseling over dit onderwerp bij de intervisie.

Didactische aanpak:

- Platformbijeenkomsten: Kennisoverdracht aan de hand van een presentatie over het betreffende thema, gevolgd door een interactieve bijeenkomst.
- Intervisie: Uitwisselen van tips en ervaringen.

Kwaliteitseisen:

Geen strenge eisen met betrekking tot de bij- en nascholing. Er is slechts sprake van advies. Geadviseerd wordt om drie keer per jaar een platformbijeenkomst bij te wonen.

Meest essentiële onderdelen:

De meest essentiële elementen van de bij- en nascholing zijn:

1. Het klantgericht werken staat centraal. Hoe kunnen de professionals ervoor zorgen dat ze vanuit de vraag van de klant blijven werken? Hierover worden ervaringen uitgewisseld. Sluit aan op de kracht van de ouders en benadruk de positieve eigenschappen. Ouderschap is meer dan opvoederschap!
2. De netwerkfunctie: Pedagogisch adviseur zijn is een eenzaam beroep. De intervisiebijeenkomsten zijn daarom erg belangrijk. Er is gelegenheid om tips en succeservaringen uit te wisselen, met als doel dat de professionals niet in een vast werkpatroon vast blijven zitten.
3. De inhoud: Verschillende thema's komen aan bod tijdens de platformbijeenkomsten. Hiervoor wordt een deskundige uitgenodigd die een presentatie geeft over het betreffende onderwerp. Na de presentatie volgt het interactieve gedeelte waarbij de professionals aangemoedigd worden hun mening te geven. Recente onderwerpen en ontwikkelingen staan centraal.
4. Interactie! Zie ook punt 2 en 3
5. Het profiel van de PA komt binnen de bij- en nascholing aan bod. Vooral met de transitie die gaande is, is het van belang na te denken over het eigen profiel en de manier waarop de PA zich profileert zodat de zorg door de gemeenten ingekocht wordt.

STEVIG OUDERSCHAP

Korte omschrijving van de interventie:

Zes preventieve huisbezoeken, afgelegd door een JGZ-verpleegkundige in gezinnen met een pasgeboren kind gedurende de eerste 18 maanden. Bestemd voor gezinnen met een verhoogd risico op opvoedingsproblematiek. Het doel van deze interventie is het verkleinen van het risico op ernstige opvoedingsproblemen. De onderwerpen van de huisbezoeken zijn: aandacht, ontwikkeling en ondersteuning. De gesprekken bevatten een vast gedeelte en een cliëntgedeelte.

- De geprotocolleerde aandachtspunten van de interventie bestrijken een breed scala aan mogelijke problemen.
- Het open, cliëntgerichte gedeelte van de gesprekken tijdens de huisbezoeken sluit aan bij de individuele wensen en behoeften van de ouders.

Voor meer informatie over de interventie zelf: <https://www.stevigouderschap.nl>

De bij- en nascholing van Stevig Ouderschap

(Contactpersoon: Merian Bouwmeester)

Definitie:

Bij- en nascholing: Alle trainingen, cursussen en lezingen die JGZ-verpleegkundigen met de specialisatie Stevig Ouderschap ontvangen, in SO-verband of in breder JGZ-verband, die relevant zijn voor hun werk (het bezoeken van risicogezinnen) en die worden aangeboden buiten de basisscholing SO-verpleegkundige. Het gaat hierbij om kennis- informatie- en vaardighedenoverdracht, aangeboden vanuit de vereniging tijdens de landelijke SO-dag (welke om het jaar wordt georganiseerd) of aangeboden vanuit de eigen organisatie.

Onderdelen:

Intervisie:

De begeleiding bij knelpunten in de (interpersoonlijke) processen die vanwege Stevig Ouderschap tot stand komen in de bezochte gezinnen. De interventie heeft het karakter van casuïstiekbespreking. Binnen de interventie is daarnaast ruimte voor werkoverleg (het bespreken van praktische punten ten aanzien van de gang van zaken omtrent de uitvoering van Stevig Ouderschap voor zover relevant voor de interventie-verpleegkundigen). De interventie

kan worden begeleid door de projectleider Stevig Ouderschap binnen de organisatie, mits deze over voldoende vakinhoudelijke kennis beschikt om bij te kunnen dragen aan de casuïstiekbesprekingen, of bijvoorbeeld door een orthopedagoog. Voor Jeugdverpleegkundigen met meer dan 2 jaar ervaring in de uitvoering van de methode Stevig Ouderschap is peer-to-peer interventie ook toegestaan. Het doel van de interventie is verdere professionalisering van de verpleegkundigen en van de organisatie door bewustwording, (zelf) kennis en verdieping. Zodanig dat de verpleegkundigen leren om vanuit zelfvertrouwen, stevigheid, betrokkenheid en kennis van zaken adequaat om te gaan met de vaak zeer complexe leefwereld en problematiek van de doelgroep.

Supervisie:

De begeleiding van de intrapersonlijke processen in de interventie die ontstaan naar aanleiding van de huisbezoeken. De supervisie heeft een therapeutisch karakter. Het is van belang dat de supervisie wordt uitgevoerd door een professional die niet alleen ervaring heeft in het bieden van supervisie, maar ook in

voldoende mate beschikt over expertise op het terrein van opvoedingsproblematiek en jeugdervaringen met geweld en mishandeling. Voor de supervisie van 'Stevig Ouderschap' is het doel geweld en/of verwaarlozing van het zeer kwetsbare kind op te sporen en terug te dringen en de ouder(s) adequaat te ondersteunen in hun verantwoordelijkheid als opvoeder(s).

Onderwerpen:

Binnen de bij- en nascholing is aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Empowerment (kennis + vaardigheden)
- Interactievaardigheden
- Zelfreflectie (kennis + vaardigheden): zelfkennis als belangrijk onderdeel van de interventiebijeenkomsten
- Communicatie: binnen de interventie en supervisie wordt stilgestaan bij en geoefend met de benodigde kwaliteiten en vaardigheden in de communicatie.

Naast bovenstaande onderwerpen is er aandacht voor alle onderwerpen die relevant zijn voor het werk als SO-verpleegkundige, zoals:

- psychiatrische problemen van ouders
- verslavingsproblematiek
- echtscheidingsproblematiek
- opvoeden in andere culturen
- huilbaby's
- zwakbegaafde ouders.

Meer specifieke onderwerpen (vanuit de interventie en supervisie verzorgd door: F. Ipema):

- Autonomieontwikkeling: van speelbal-slachtoffer-bestrijder naar deelnemerschap
- Innerlijke vrijheid, keuzes maken en verantwoordelijkheid nemen
- Het innerlijke kind: het oorspronkelijke en gekwetste kind
- Kijken met de ogen van het hart
- Innerlijke ontwikkelingsprocessen: trauma en heling
- Grenzen stellen
- Omgaan met macht.

De zes basisvaardigheden vanuit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning:

1. Motiverende gespreksvoering:

Deze vaardigheid is in enige vorm onderdeel van het basiscurriculum en komt waarschijnlijk binnen de bij- en nascholing aan bod.

2. Vraaggericht werken:

Deze vaardigheid is in enige vorm onderdeel van het basiscurriculum en komt waarschijnlijk binnen de bij- en nascholing aan bod.

3. Oplossingsgericht werken:

Deze vaardigheid is in enige vorm onderdeel van het basiscurriculum en komt waarschijnlijk binnen de bij- en nascholing aan bod.

4. Video-interactiebegeleiding:

Er is geen specifieke aandacht voor video-interactiebegeleiding in de bij- en nascholing.

5. Dialooggericht werken:

Deze vaardigheid is in enige vorm onderdeel van het basiscurriculum en komt waarschijnlijk binnen de bij- en nascholing aan bod.

6. Intercultureel werken:

Er is geen specifieke aandacht voor intercultureel werken in de bij- en nascholing.

Didactische aanpak:

Afhankelijk van de organisatie. Voorbeeld van didactische aanpak (verzorgd door F. Ipema):

- Ervaringsgericht werken met de door deelnemers ingebrachte casuïstiek
- Inzicht verkrijgen in het eigen handelen en de effecten hiervan op de ander
- Theoretische kaders gelden als kapstok om de eigen ervaringen te kunnen plaatsen (Relevante literatuur wordt geboden)
- Reflectieoefeningen voor het reflecteren en uitwisselen van eigen ervaringen.

Kwaliteitseisen:

Het verplichtende karakter van scholing houdt op na de basisscholing voor SO-verpleegkundigen (bestaande uit vier dagdelen: kennis omtrent hechting en jeugdervaringen met geweld, vaardigheden in het werken als SO-verpleegkundige en motivationele gespreksvoering). De bij- en nascholing is niet verplicht. Wel wordt intervisie en supervisie verplicht gesteld. De frequentie van intervisie en supervisie wordt door elke organisatie zelf vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de formatie van de aangestelde Stevig Ouderschap-verpleegkundige.

Eerste twee jaar na start van de implementatie:

- Intensief supervisietraject met tenminste zes contactmomenten per jaar (ongeveer 3 uur per keer). De supervisor dient voldoende ervaring te hebben in het bieden van supervisie en dient te beschikken over voldoende expertise op het terrein van opvoedingsproblematiek en jeugdervaringen met geweld en mishandeling.
- Daarna kan een lichter traject aangeboden worden, waarbij wel de mogelijkheid blijft bestaan voor aanvullende (individuele) begeleiding indien dit noodzakelijk is voor het functioneren van de Stevig Ouderschap-verpleegkundige.
- Het intervisietraject wordt zodanig gepland dat een goede uitvoering van de methode Stevig Ouderschap gewaarborgd is.

Meest essentiële onderdelen:

In alle genoemde thema's spelen de kwaliteit van het contact en de manier waarop gecommuniceerd wordt met elkaar een grote rol. Binnen de intervisie en supervisie wordt stilgestaan bij, en geoefend met de benodigde kwaliteiten en vaardigheden in de communicatie, zoals het geven en ontvangen van feedback, het actief luisteren, het zorgvuldig confronteren en het aansluiten bij de ander in de gepleegde interventie.

Referenties aanvullende informatie:

Officiële website Stevig Ouderschap:

<http://www.stevigouderschap.nl>

<http://www.gezondheidsbevordering.com/trainingen/super-en-intervisie-stevig-ouderschap/>

TRIPLE P NIVEAU 2 EN 3

Korte omschrijving van de interventie:

Triple P staat voor Positief Pedagogisch Programma, een van origine Australisch programma voor opvoedingsondersteuning aan ouders met kinderen in de leeftijd van 0-16 jaar. Het is een laagdrempelig en integraal programma met als doel de preventie van (ernstige) emotionele- en gedragsproblemen bij kinderen door het bevorderen van competent ouderschap en het zelfvertrouwen bij ouders. Triple P bestaat uit vijf verschillende niveaus. Binnen dit onderzoek worden alleen niveau 2 en 3 verder uitgewerkt.

Niveau 2: Voorlichtingsgesprekken over gedrag en ontwikkeling van het kind.

Deze gesprekken worden door zowel jeugdartsen als jeugdverpleegkundigen binnen de JGZ gevoerd. Daarnaast kunnen ook pedagogische werkers en intern begeleiders Triple P niveau 2 uitvoeren.

Niveau 3: Gericht advies bij specifieke zorgen over gedrag en ontwikkeling van het kind.

Het gerichte advies wordt voornamelijk door jeugdverpleegkundigen binnen de JGZ gegeven. Naast de jeugdverpleegkundigen bieden ook pedagogen binnen opvoedbureaus en maatschappelijke werkers binnen de scholen Triple P niveau 3 aan.

Triple P beoogt:

- Competenter opvoedingsgedrag bij het omgaan met gedragsproblemen en faseproblemen
- Minder gebruik van dwingende en negatieve disciplinevormen
- Betere communicatie over opvoedkwesties tussen ouders onderling en tussen ouders en kind
- Minder opvoedingsstress.

Triple P is een methodiek die gebruik maakt van een gestructureerde handleiding. Er wordt gedetailleerd besproken hoe de professionals gesprekken met de cliënten aan moeten gaan. Het verschil met andere interventies is dat deze zich vooral richten op het signaleren en het doorverwijzen naar verdere hulp. Triple P biedt direct hulp aan de gezinnen.

Voor meer informatie over de interventie zelf: <http://www.triplep-nederland.nl/nl-nl/home/>

De bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3

(Contactpersoon: Carine Kielstra)

Definitie:

Bijscholing speelt in op de kennis en vaardigheden van de professionals. Zo is het noodzakelijk om de kennis aan te scherpen zodat bijvoorbeeld ook nieuwe doelgroepen bereikt worden, zoals kinderen met overgewicht. Met betrekking tot de vaardigheden gaat Triple P ook uit van de ouders als experts. De bij- en nascholing van Triple P zit complex in elkaar.

Per niveau van Triple P worden nascholingen en intervisiebijeenkomsten georganiseerd. De bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3 zijn opgenomen in de Databank Na- en Bijscholing van het NJI.

TRIPLE P NIVEAU 2

Binnen Niveau 2 van Triple P zijn twee mogelijke bij- en nascholingen in de Databank Na- en Bijscholing van het NJI opgenomen:

1. Triple P niveau 2 lezingen voor ouders met kinderen van 0-12 jaar:

Deze training richt zich op het bekwaam van professionals in het verzorgen van een lezingencyclus over Positief Opvoeden. De lezingencyclus is één van de interventies op niveau 2 van het Triple P model. Ze passen in de populatiegerichte strategie van het Triple P programma en zijn bedoeld om grote groepen ouders van kinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar te informeren over de principes van Positief Opvoeden.

Onderdelen (Triple P niveau 2 lezingen):

Na afloop van de training en aansluitende accreditatiebijeenkomst zijn deelnemers in staat om:

- Een serie lezingen voor ouders te organiseren
- De onderwerpen van de drie seminars te presenteren
- De basisprincipes van positief opvoeden te benoemen en over te brengen
- Vaardigheden en competenties te demonstreren gericht op groepsgerichte voorlichting
- De inhoud op een levendige en aantrekkelijke manier over te brengen
- Adequaats om te gaan met vragen van ouders
- Een groepsproces en groepsdynamiek te hanteren.

Ingangseis voor de training is dat de training Triple P niveau 3 of 4 eerder met succes is afgerond. De achtergronden van het Triple P programma worden daarom niet opnieuw besproken.

2. Triple P niveau 2 individueel:

Deze training leert professionals in de eerste lijnsvoorzieningen om volgens de principes van Triple P antwoord te geven op alledaagse opvoedingsvragen van ouders. Doel van de training is dat professionals individuele ouders informatie op maat kunnen geven tijdens een kortdurende consultatie (2 contactmomenten van ongeveer een kwartier). Dit betreft informatie over de ontwikkeling van kinderen en over het hanteren van veel voorkomende gedragsproblemen die meestal samenhangen met een bepaalde fase in de ontwikkeling van kinderen.

Onderdelen (Triple P niveau 2 individueel):

Na afloop van de training en de accreditatiequiz zijn deelnemers in staat om:

- Adequaats om te gaan met vragen van ouders
- Opvoedingsvragen te verhelderen
- De basisprincipes van positief opvoeden te benoemen en over te brengen
- Ouders suggesties te geven voor de aanpak van een bepaalde problematische opvoedingssituatie
- Ouders van relevante informatie kunnen voorzien die past bij hun opvoedingsvraag
- Ouders zo nodig te verwijzen naar andere hulp of steun.

TRIPLE P NIVEAU 3

Binnen Niveau 3 van Triple P zijn twee mogelijke bij- en nascholingen in de Databank Na- en Bijscholing van het NJI opgenomen:

Triple P niveau 3 Basiszorg voor ouders met kinderen van 0-12 jaar/teners

De training richt zich op het bekwaam van professionals tot het aangaan van kortdurende ondersteuningscontacten met ouders (met kinderen van 0-12 jaar) volgens de principes van Triple P. Doel van de training is dat professionals een Triple P traject van 3 tot 4 sessies kunnen uitvoeren, waarbinnen op een gestructureerde en methodische wijze samen met ouders wordt gewerkt aan de aanpak van bepaalde opvoedingsproblemen.

Onderdelen (Triple P niveau 3 Basiszorg voor ouders):

Na afloop van de training en aansluitende accreditatiebijeenkomst moet het volgende zijn bereikt:

- Deelnemers kennen de basisprincipes van het Triple P programma
- Deelnemers kennen de onderdelen van de interventie op niveau 3
- Deelnemers voelen zich voldoende toegerust om de interventies uit te voeren
- De uitvoering van individuele deelnemers voldoet aan de kwaliteitscriteria zoals die door Triple P International zijn vastgesteld.

Triple P niveau 3 Workshop positief opvoeden (Themabijeenkomsten)

De training richt zich op het bekwaam van professionals tot het begeleiden van eenmalige, twee uur durende, thematische groepsbijeenkomsten met ouders volgens de principes van Triple P. Doel van de training is dat professionals de vier beschikbare workshops kunnen aanbieden aan groepen van 8 tot 12 ouders. Ouders volgen de workshop die voor hen relevant is en kunnen er zo nodig meer volgen. Ouders leren hoe ze positief opvoeden kunnen

gebruiken om kinderen te stimuleren vaardigheden en competenties te leren die ze nodig hebben om hun gezondheid, welbevinden en ontwikkeling te bevorderen. De workshops van het programma 0 - 12 jaar behandelen de volgende thema's:

1. Leren luisteren
2. Een goed slaappatroon ontwikkelen
3. Boodschappen doen met kinderen
4. Omgaan met ruzie en agressie.

Ingangseis voor de training is dat de training Triple P niveau 3 of 4 eerder met succes is afgerond. De achtergronden van het Triple P programma worden daarom niet opnieuw besproken.

Onderdelen (Triple P niveau 3 Workshop positief opvoeden (Themabijeenkomsten):

Na afloop van de training en aansluitende accreditatiebijeenkomst moet het volgende zijn bereikt:

- Deelnemers kennen de onderdelen van de vier workshops.
- Deelnemers voelen zich voldoende toegerust om de interventies uit te voeren.
- Deelnemers demonstreren vaardigheden en competenties gericht op groepsgerichte voorlichting.
- Deelnemers voelen zich voldoende toegerust om adequaat om te gaan met vragen van ouders.
- Deelnemers voelen zich voldoende toegerust om een groepsproces en groepsdynamiek te hanteren.
- De uitvoering van individuele deelnemers voldoet aan de kwaliteitscriteria zoals die door Triple P International zijn vastgesteld.

TRIPLE P NIVEAU 2 EN 3

Naast het aanbod specifiek voor Niveau 2 of 3 van Triple P hebben de professionals de mogelijkheid om één van de basisworkshops of verdiepingsworkshops te volgen. De basisworkshops hebben tot doel om de uitvoer van het programma te stimuleren, de kwaliteit van de uitvoer te bevorderen, de competenties van de beroepskrachten te vergroten en de knelpunten in de uitvoer te kunnen bespreken en op te lossen rond specifieke onderwerpen. Binnen de basisworkshop staat één van de volgende thema's centraal: zelfregulatie, flexibiliteit, weerstand en motivatie, en werken met vragenlijsten. Daarnaast zijn er voor de professionals die zich de Triple P methode eigen hebben gemaakt, verdiepingsworkshops met de volgende thema's: de kern van opvoedvaardigheden, internaliserende problematiek, online advies, culturele diversiteit en vaders.

Inhoud

Binnen de bij- en nascholing is aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Empowerment (kennis + vaardigheden)
- Interactievaardigheden
- Zelfreflectie (kennis + vaardigheden)
- Communicatievaardigheden (Basiscommunicatie: kennis + vaardigheden).

De zes basisvaardigheden van de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning:

1. Motiverende gespreksvoering:

Komt in meer of mindere mate voor binnen de bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3.

2. Vraaggericht werken:

Komt in meer of mindere mate voor binnen de bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3.

3. Oplossingsgericht werken:

Komt in meer of mindere mate voor binnen de bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3.

4. Video-interactiebegeleiding:

Er is geen specifieke aandacht voor video-interactiebegeleiding binnen de bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3.

5. Dialooggericht werken:

Er is geen specifieke aandacht voor dialooggericht werken binnen de bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3.

6. Intercultureel werken:

Komt in meer of mindere mate voor binnen de bij- en nascholing van Triple P niveau 2 en 3.

Didactische aanpak (Triple P niveau 2 en 3):

De didactische aanpak van de bij- en nascholing van Triple P op niveau 2 en 3 verschilt niet van elkaar. Er wordt gebruik gemaakt van de volgende werkvormen:

- Informatieoverdracht met betrekking tot de belangrijkste onderdelen van de interventies
- Oefenen met de belangrijkste onderdelen van de interventies
- Verschillende werkvormen worden afgewisseld:
 - Powerpointpresentatie
 - Groepsdiscussie
 - Kijken van een dvd
 - Oefeningen in subgroepen
 - Rollenspelen

Naast de bij- en nascholing vanuit de Databank Na- en Bijscholing van het NJI, organiseren verschillende organisaties **intervisiebijeenkomsten** (1e jaar: 2 bijeenkomsten per jaar):

Tijdens de intervisiebijeenkomsten krijgen de deelnemers feedback op hun manier van werken. Er wordt teruggegrepen op het werken volgens de handleiding. De deelnemers vormen zich hierbij een beeld van hun eigen werkwijze en of deze nog aansluit op de methode van Triple P zoals geleerd. Tijdens de intervisiebijeenkomsten komt het vaak voor dat de deelnemers elkaar weer enthousiasmeren over het toepassen van de methodieken volgens Triple P. Het doel is om de Triple P professionals scherp te houden (werk ik nog op de juiste manier?).

Kwaliteitseisen:

Voor Triple P geldt dat de trainers hun behaalde licentie niet kunnen verliezen. Er zijn dus geen strakke eisen wat bij- en nascholing betreft. Toch is dit van groot belang. De organisatie is ermee bezig om enige houvast te bieden dat de professionals nog steeds Triple P uitvoeren zoals geleerd. De professionals werken met Triple P, nu is het doel dat ze volgens Triple P blijven werken.

De bij- en nascholingen vanuit de Databank Na- en Bijscholing van het NJI zijn geaccrediteerd door het Beroepsregister van Agogisch en Maatschappelijk werkers (BAMw), het register Kinder- en Jeugdpsycholoog (K&J) en het register NVO Orthopedagoog-Generalist (OG).

Meest essentiële onderdelen:

Handelen via de methodiek van Triple P.

VOORZORG

Korte omschrijving van de interventie:

VoorZorg richt zich op jonge vrouwen die in verwachting zijn van hun eerste kind en hoge risico's op verscheidene problemen hebben. Het doel van de interventie is het verbeteren van de gezondheid en ontwikkeling van het kind, het versterken van opvoedingsvaardigheden en de eigen kracht van de moeders en preventie van kindermishandeling. Het programma begint zo vroeg mogelijk in de zwangerschap en loopt door tot het kind 2 jaar oud is. Tijdens huisbezoeken uitgevoerd door de VoorZorg-verpleegkundige worden risicofactoren systematisch aangepakt. Het programma start wanneer de vrouw 14-28 weken zwanger is, en eindigt wanneer het kind de leeftijd van 2 jaar heeft bereikt.

VoorZorg wordt door de jeugdverpleegkundigen binnen de JGZ uitgevoerd.

Voor meer informatie over de interventie zelf: <http://www.voorzorg.info/>

De bij- en nascholing van VoorZorg

(Contactpersonen: Marieke Timmermans & Ondine Engelse)

Definitie:

In de trainingsmap van VoorZorg wordt gesproken over hercertificering. Deze hercertificering vindt elke vijf jaar plaats op basis van een aantal kwaliteitscriteria. Vanaf het moment dat de VoorZorg-verpleegkundige aan het werk gaat, dient zij aan verschillende activiteiten deel te nemen. Daarnaast dient de Voorzorg-verpleegkundige een portfolio bij te houden om op het eigen handelen te reflecteren.

Onderdelen:

1. Case conference: landelijke bijeenkomsten georganiseerd en gecoördineerd door het NCJ. Vier keer per jaar. Nadruk ligt op deskundigheidsbevordering en het uitwisselen van kennis en ervaringen op landelijk niveau. Bij elke case-conference staat een ander thema centraal, bijvoorbeeld het thema soa's. Nieuwe kennis wordt overgedragen. Het komt regelmatig voor dat tijdens de case conference geoefend wordt met nieuwe kennis en vaardigheden aan de hand van rollenspellen.

2. Intervisie: Casuïstiek bespreking.
3. Werkbegeleiding op locatie: bespreking in aanwezigheid van de manager, over inhoudelijke en organisatorische zaken.
4. Intercollegiale toetsing door coördinator of VoorZorg-collega. Feedback op basis van observatie tijdens het huisbezoek en in relatie tot het programma zoals dit is bedoeld. De observatie-elementen zijn ingedeeld in zowel algemene als specifieke competenties. Aan de hand van deze observaties schrijft de VoorZorg-verpleegkundige een reflectieverslag over het huisbezoek.
5. Supervisie: eigen professioneel functioneren staat centraal. Aan de hand van een video-opname wordt het eigen functioneren van de professional gereflecteerd.

Inhoud:

Binnen de bij- en nascholing is aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Empowerment (kennis + vaardigheden)
- Interactievaardigheden
- Zelfreflectie (kennis + vaardigheden)
- Communicatievaardigheden (Basiscommunicatie: kennis + vaardigheden).

Naast deze onderwerpen is er aandacht voor:

- Opvoedingsvaardigheden
- Kindermishandeling
- Huiselijk geweld
- Trauma
- Hechting
- Rol van de vader
- Schulden
- Andere onderwerpen die van belang zijn voor de risicogroep.

De zes basisvaardigheden vanuit de JGZ-Richtlijn Opvoedingsondersteuning:

1. Motiverende gespreksvoering:

Is een belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van VoorZorg.

2. Vraaggericht werken:

Is een belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van VoorZorg.

3. Oplossingsgericht werken:

Is een belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van VoorZorg.

4. Video-interactiebegeleiding:

Is een belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van VoorZorg.

5. Dialooggericht werken:

Is een belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van VoorZorg.

6. Intercultureel werken:

Is een belangrijk onderdeel binnen de bij- en nascholing van VoorZorg.

Didactische aanpak:

1. Het uitwisselen van kennis en ervaringen.
2. Casuïstiek bespreking + oefenen met gespreksvoering aan de hand van een casus waarbij de focus ligt op empowerment en zelfregie.
3. Feedback aan de hand van observatie tijdens huisbezoeken. Hierbij wordt een observatie-formulier gebruikt.
4. Reflectieverslag: kritische reflectie op eigen handelen. Van belang is dat de uitgangspunten/visie van VoorZorg meegenomen en in het oog gehouden worden tijdens de werkzaamheden. Zoals bijvoorbeeld het vraaggericht werken.

Kwaliteitseisen:

- Ten minste 10 cliënten begeleiden met het VoorZorg programma per 5 jaar.
- Minimaal 15 case conferences bijwonen per vier jaar.
- Maandelijks werkbegeleiding/intervisie op locatie waar tenminste casuïstiek besproken wordt.
- Eenmaal per 2 jaar intercollegiale toetsing.
- Formulier Verlening Certificaat volledig invullen.

Meest essentiële onderdelen:

Specifiek voor de bij- en nascholingen van VoorZorg is de deskundigheidsbevordering. De bij- en nascholing is divers en op verschillende niveaus, en bestaat onder andere uit caseconferenties, intervisie, supervisie, werkbegeleiding en intercollegiale toetsing. Er is speciale aandacht voor het blijven werken volgens de procedure van VoorZorg. Het is van belang dat de professionals het eigen handelen goed kunnen observeren en evalueren.